

લોકો ઉપયોગી કાયદાઓનો ટુંક સારાંસ

કર્તા : રોબર્ટ સેમ્યુલ

રીટાયર્ડ ક્લાર્ક ઓફ ધી કોર્ટ

(સરકારી પેન્શનર)

ગયબડ, પુખ્તલાલની ચાલ—અમદાવાદ.

સને ૧૯૪૦

કર્તાએ મર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.

કીંમત રૂ. ૧-૦-૦

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૨૨૭૭ કિંમત ૯.૦૦૦.

ગ્રંથનામ ભરૂચીય ધો. ૧ ૩૧૫૬૧ બોલે
રૂ. ૩૦ રૂ. ૨૧૨.

વર્ગિક રૂ. ૨૫ રૂ. ૪૫

પ્રસ્તાવના.

કેટલાક ખ્રિસ્તી લોકો કાયદાના. અજ્ઞાન હોવાથી ઘણી વખત ભુલો કરે છે ને તેથી તેમને ઘણું સહન કરવું પડે છે, ને આવા લોકોનો અનુભવ મી. મહીજીભાઈ વીરજીભાઈને થવાથી તેઓશ્રીએ મને આ ચોપડી રાખવાની ભલામણ કરવાથી આ ચોપડી મેં લખી છે એવી આશાથી કે આ ચોપડી ખ્રિસ્તી લોકોને ઉપયોગી થઈ પડશે.

આ ચોપડીની પ્રાંતભક્ષક રાખવાનો મારો વિચાર હતો કે જેથી ગરીબ ખ્રિસ્તીઓ પણ તેનો ઉપયોગ કરી શકે; પરંતુ લઘાઈને લીધે મોંઘવારી થવાથી મારાથી તેમ થઈ શક્યું નહીં માટે દરજુદ્દર કરશે.

આર. સેમ્યુલ

કર્તા.

અનુક્રમાંક

૧. પુખ્ત ઉંમર આગતનો કાયદો.
૨. પરણેલી સ્ત્રીની મીલકત આગતનો કાયદો.
૩. શારદા એક્ટ આગ લગ્ન અટકાવવાનો કાયદો.
૪. ખ્રિસ્તી લોકોના લગ્ન આગતનો કાયદો (જરૂર પડતો)
૫. ખ્રિસ્તી લોકોની ફારગતી આગતનો કાયદો, (જરૂર પડતો)
૬. ખ્રિસ્તી લોકોની મીલકતના વાગ્સા આગતનો કાયદો. (જરૂર પડતો)
૭. પીનલ કોડની થોડી કસમો.
૮. ક્રીમીનલ પોસીજર કોડની થોડી કસમો.
૯. ધીરધારનો ધંધો કરનાર માટે સ્ટેમ્પ એક્ટ (જરૂર પડતો)
૧૦. કોર્ટ ફી એક્ટ (જરૂર પડતો)
૧૧. મુદતનો કાયદો. (જરૂર પડતો)
૧૨. ખેડૂતો માટે જરૂરી મુચના.
૧૩. નાનાં છોકરાંના વાક્ષીપણા આગતના કાયદો.

હીંદુસ્થાનનો પુખ્ત ઉંમર બાબતનો કાયદો

સને ૧૮૭૫ નો ૬ મો

આ કાયદો આખા બ્રિટીશ હીંદુસ્થાનને લાગુ પડે છે. અને તે દરેક જાત અને ધર્મના લોકોને પણ લાગુ પડે છે.

૧. કોઈપણ છોકરા અગર છોડીનો વાલી પણાના કાયદા મુજબ કોઈ વાલી જાત અગર મીલકતનો કોઈ કોટથી નીમાયો ના હોય તો તે છોકરો અગર છોડી ૧૮ વરસની ઉંમરે પુખ્ત ઉંમરનું ગણાય છે. અને વાલીપણાના કાયદા મુજબ જો કોઈ છોકરા અગર છોડીની જાત અગર મીલકતના વાલી કોઈ કોટથી નીમાયું હોય તો તે છોકરો અગર છોડી ૨૧ વરસની ઉંમરે લાયક ઉંમરનું ગણાય છે. કોઈ દીવાની દાવામાં દીવાની કાયદા મુજબ વાલી નીમાયું હોય તો તેને આ લાગુ પડતું નથી.

૨. અદાર (૧૮) વરસની અંદરના કોઈ છોકરા અગર છોડીએ કરી આપેલું લખાણ દસ્તાવેજ કે ખાતું નકામું અને ગેર કાયદેસર છે.

૩. અદાર (૧૮) વરસની ઉંમર પછી દરેક છોકરો અને છોડી પોતાનાં માથાપ અને વાલીથી છુટાં છે અને પોતાની મરજી મુજબ કરવા સ્વતંત્ર છે. તેમને પોતાનું કંઈ પણ કામ કરવા માથાપ અગર વાલીની રજા લેવાની જરૂર નથી.

૪. ઉંમર ગણતી વખતે જે દીવસે જન્મ થયો હોય તે દીવસ ગણતરીમાં લેવાય છે.

૫. પુખ્ત ઉંમરનાઓને માટે વાલી અગર માથાપ જવાબદાર નથી. ૧૮ વરસની અંદરનાં અર્ધાં છોકરાં સગીર ઉંમરનાં ગણાય છે.

૬. જાળક પાંચ વરસનું થાય ત્યાં સુધી માનું વાલી પણ ગણાય છે, અને ત્યાર પછી આપનો લક્ષ થાય છે.

પરણેલી સ્ત્રીની મીલકત બાબતનો કાયદો

સને ૧૮૭૪ નો ૩ જો.

આ કાયદો આખા બ્રિટીશ હીંદુસ્થાનને લાગુ પડે છે

૧. કોઈ પણ પરણેલી સ્ત્રીના પગારના પૈસા અગર તો તેણીની બીજી કમાણીના પૈસા તે તેણીની આમવી મીલકત ગણાય છે કલમ ૪ થી.

૨. પરણેલી સ્ત્રી પોતાની છાંદગીનો વીમો પણ ઉતરાવી શકે છે.
કલમ. ૫

૩. પરણેલી સ્ત્રી પોતાની આગવી મીઠકત માટે પોતાના નામથી દીવાની કોર્ટમાં દાવો કરી શકે તથા ફેજદારી પગલાં પણ લઈ શકે છે.
કલમ. ૭

૪. કોઈ માણસ કોઈ પરણેલી સ્ત્રી ને પૈસા ધીરે અગર તેણીની સાથે કંઈ કોન્ટ્રાક્ટ કરે તો તેને માટે તે સ્ત્રીની આગવી મીઠકતથી વસુલ લઈ શકે છે કલમ. ૮

૫. કોઈ સ્ત્રી ને દેવું હોય ને તે સ્ત્રી કોઈ માણસ સાથે લગ્ન કરે તો લગ્ન કરનાર માણસ તે સ્ત્રીના દેવા માટે જવાબદાર નથી કલમ ૯

બાળ લગ્ન અટકાવવાનો કાયદો સને ૧૯૨૮ નો.

(શારદા એક્ટ)

બાળક (સગીર) કોને કહેવાય

છોકરો ૧૮ વરસની અંદરનો હોય અને છોડી ૧૪ વરસની અંદરની હોય તો તેઓ સગીર કહેવાય આથી બાળલગ્ન એટલે વર અને કન્યા ૧૮ ને ૧૪ વરસની અંદરનાં હોય તે બાળલગ્ન કહેવાય તેવી જ રીતે કન્યા ૧૪ વરસની અંદરની હોય ને વર ૧૮ વરસની ઉપરનો હોય અગરતો કન્યા ૧૪ વરસ ઉપરની હોય ને વર ૧૮ વરસની અંદરનો હોય તો તે પણ બાળલગ્ન કહેવાય.

જો કોઈ બાળલગ્ન કરે અને કરાવે તેને નીચે મુજબ શિક્ષા થશે.

જો ૧૮ અને ૨૧ વરસ વચ્ચેનો કોઈ પુરુષ ૧૪ વરસની અંદરની સગીર છોડી સાથે લગ્ન કરશે તો તે રૂ. ૧૦૦૦) સુધીના દંડને પાત્ર થશે. કોર્ટપણ સંજોગોમાં તેને જેલમાં મોકલવામાં આવશે નહીં એટલે કે તેને થએલો દંડ ભરવાનું તે ના કહે તો પણ તેને જેલમાં મોકલવામાં આવશે નહિ પણ દંડ તેની પાસેથી વસુલ કરવામાં આવશે.

જો કોઈ ૨૧ વરસની ઉમર ઉપરાંતનો માણસ કોઈ સગીર છોડી સાથે પરણે તો તેને એક માસ સાદી જેલ અગરતો રૂ. ૧૦૦૦) સુધીનો દંડ અગર બન્ને સજાઓને પાત્ર તે થશે.

મોટી ઉમરની સ્ત્રી બાળલગ્ન કરે તો તેને માટે કંઈ શીક્ષા નથી એટલે કે ૧૮ વરસ ઉપરાંતની ઉમરની સ્ત્રી ૧૮ વરસની અંદરના સગીર

છોકરા સાથે લગ્ન કરે તો તે સ્ત્રીને કંઈ શિક્ષા થશે નહિ.

ધર્મગુરૂ અગર તો બીજો કોઈ આળસ કરાવશે તો તે માણસ એક માસની સાદી કેદ અગર રૂ. ૧૦૦૦) ના દંડની અગર કેદ અને દંડ અનેની શિક્ષાને પાત્ર થશે.

માઆપ અગર વાલી આળસને ઉત્તેજન આપે અગર આળસ કરાવવાની પરવાનગી આપે તેને એક માસની સાદી કેદ અગર રૂ. ૧૦૦૦) ના દંડની અગર તો અને શિક્ષાને પાત્ર થશે. તે છતાં આ કાયદો જાહેર કરે છે કે મા અગર સ્ત્રી વાલીને કેદની શિક્ષા થશે નહીં; પરંતુ દંડની શિક્ષાને પાત્ર થશે.

૧૮ અને ૨૧ વરસની વચ્ચેનો પુરૂષ ૧૪ વરસની અંદરની સગીર છોડી સાથે લગ્ન કરશે તો તેને કેદની શિક્ષા થશે નહીં, પણ રૂ. ૧૦૦૦) સુધીનો દંડ થશે.

મા અગર સ્ત્રી વાલીને આળસની પરવાનગી આપવા અગર ઉત્તેજન આપવા માટે શિક્ષા થશે નહિ, પણ રૂ. ૧૦૦૦) સુધીના દંડની શિક્ષા થશે.

ખોટી ઉમરની સ્ત્રીને ૧૮ વરસની અંદરના સગીર છોકરા સાથે આળસ કરવા માટે શિક્ષા થશે નહિ.

(A) ૨૧ વરસની ઉમર ઉપરાંતનો પુરૂષ કોઈ સગીર છોડી સાથે લગ્ન કરે (B) કોઈ પાદરી અગર બીજો માણસ આળસની ક્રિયા કરાવે (C) આપ અગર પુરૂષ વાલી આળસને ઉત્તેજન આપે અગર પરવાનગી આપે તો તેવાંઓને એક માસની સાદી કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦) સુધીના દંડની શિક્ષા થશે.

આળસની ફરીઆદો સાંભળવાનો હક પ્રેસીડેન્સી માજિસ્ટ્રેટ અગર તો ડિસ્ટ્રીક્ટ માજિસ્ટ્રેટ સાહેબને છે. માટે જે ડિસ્ટ્રીક્ટમાં આળસ થયું હોય તે ડિસ્ટ્રીક્ટના મે. ડિસ્ટ્રીક્ટ માજિસ્ટ્રેટ સાહેબની કોર્ટમાં ફરીઆદ કરવી.

આળસ થયાની તારીખથી એક વરસમાં ફરીઆદ કરવી જોઈએ. એક વરસ પછીથી ફરીઆદ આવશે નહિ. રદ જશે.

ખોટી ફરીઆદો અટકાવવા માટે ફરીઆદ કરનાર માણસને રૂ. ૧૦૦) ની સીક્યુરિટી આપવી પડશે. હવે નવા સુધારા મુજબ ફરીઆદ કરનારને આ રૂ. ૧૦૦) ની સીક્યુરિટી આપવી પડતી નથી.

શારદા એક્ટમાં સુધારો.

શારદા એક્ટ હોવા છતાં લોકો બાળકોને કરાવતા હતા ને દંડ ભરી દેતા હતા, ને પારકા રાજ્યમાં જઈને લગ્ન કરાવી આવતા હતા અને આ મુજબ શારદા એક્ટનો ભંગ કરતા હતા, માટે શારદા એક્ટને વધારે સખત બનાવવા માટે સરકારે તેમાં સુધારો કર્યો છે. એટલે ત્યાં દંડના શિક્ષા લખી છે ત્યાં દંડ અને સજા બંનેની શિક્ષા દેવાની છે. એટલુંજ નહીં પણ પારકા રાજ્યમાં જઈને ને લગ્ન કરાવવા આવશે તેને પણ શિક્ષા થશે.

આ કાયદા મુજબ હરકોઈ માણસ ફરીઆદ કરી શકે છે. પણ ફરીઆદ સાબીત કરી આપવી જોઈએ.

હિંદુસ્થાનના ક્રિશ્ચિયનોનાં લગ્નનો કાયદો.

સને ૧૮૭૨ નો ૧૫ મો.

૧. આ કાયદા મુજબ જે માણસ પાસે લગ્ન કરાવવાનું સરકારી લાયસન્સ હોય તેજ માણસ ક્રિશ્ચિયન લોકોનું લગ્ન કરાવી શકે. ખીનથી લગ્ન કરાવી શકાય નહીં.

૨. આ કાયદાની કલમ ૯ મુજબ નામદાર સરકાર લગ્ન કરાવવાનું લાયસન્સ આપે છે.

૩. ક્રિશ્ચિયન માણસનું લગ્ન દેવળમાં ખાનગી મકાનમાં અગર માંડવામાં થઈ શકે છે. પરંતુ ચર્ચ ઓફ ઈંગ્લેન્ડનો પાદરી દેવળ સીવાય બીજા જગ્યાએ લગ્ન કરાવી શકે નહીં. લગ્ન પવિત્ર સંસ્કાર છે માટે અને ત્યાં સુધી દેવળમાં કરવું. રવીવારે પણ લગ્ન થઈ શકે છે.

૪. લગ્ન કરવાનો વખત સવારના છ વાગતાં પછી અને સાંજના સાત વાગતાં પહેલાંનો છે. કલમ ૧૦

૫. શારદા એક્ટ મુજબ છોકરો ૧૮ વરસ ઉપરનો હોય અને છોડી ૧૪ વરસ ઉપરની હોય તોજ તેમનું લગ્ન થઈ શકે.

૬. છોડી ૧૪ વરસ ઉપરની પરંતુ ૧૮ વરસ અંદરની હોય તો માયાપ અગર વાલીની લેખીત પરવાનગી જોઈએ. છોકરો ૧૮ વરસની ઉંમર ઉપરાંતનો હોય માટે તેના વીધે પરવાનગીની જરૂર નથી કારણકે તે લાયક ઉંમરનો છે. પરંતુ જે કોઈ કોઈથી વાલીપણના કાયદા મુજબ

તેનો વાકી નીમાયો હોય તો ૨૧ વરસની તેની ઉંમર નથી માટે તેના માયાપ અગર વાકીની પરવાનગીની જરૂર છે.

૭. સગીરના લગ્ન આવત પરવાનગી કોણ આપી શકે-આપ-અને જે આપ મરી ગયો હોય તો સગીરનો કાયદેસરવાકી અને જે વાકી ના હોય તો સગીરની મા. કલમ ૧૯

૮. જે માણસોની પરવાનગી જોઈએ તે માણસો સમગ્ર અને કાયદે-સર વાંધાના કારણે લગ્ન કરાવનાર માણસને કોઈપણ નોટીસ આપીને લગ્ન અટકાવી શકે છે. પરંતુ મારી તેની સાથે સગાઈ થઈ છે તેણીને મેં કપડાં તથા પૈસા આપ્યા છે તે વાંધા ચાલી શકે નહિ કલમ ૨૦ અને ૪૪ પરણનારને પ્રથમની ઓરત હોવાત છે અગર પરણનારને પ્રથમનો વણ્ણી હોવાત છે ને કાયદાની કોર્ટથી તેમની ફારગની થઈ નથી તેવો વાંધા જોઈએ. કલમ ૬૦ પેરા ૨ જો.

૯. દેશી ખ્રિસ્તી માણસના લગ્ન માટે નોટીસ જોઈએ નહિ કલમ ૬૦ આ કલમના પેરા ૧માં પુરૂષની ઉંમર ૧૬ વરસને સ્ત્રીની ઉંમર ૧૩ વરસ ઉપરની હોય તો માયાપ અગર વાકીની પરવાનગીથી લગ્ન કરાવવાનું લખ્યું છે પરંતુ આટલી ઉંમરનાંનું લગ્ન કરાવવું નહિ કારણકે શારદા એક્ટ મુજબ તે ગુન્ડો છે. લગ્નમાં બે આયરદાર સાક્ષીઓ જોઈએ.

૧૦. લગ્ન કરનાર પુરૂષ અગર સ્ત્રી લગ્નના સર્ટીફિકેટની નકલ માગે તો ૦-૪-૦ ચાર આના શી લખને તે નકલ આપવી ને નકલમાં લગ્ન કરાવનારે પોતાની સહી કરી આપવી. કલમ ૬૧

૧૧. જે માણસને સરકારમાંથી કલમ ૯ મુજબ લગ્ન કરાવવાનું લાયસન્સ મળ્યું હોય ને તે કોઈ સમગ્ર કારણવિના લગ્ન કરાવવાનું ના પાડે તો લાયસન્સ ધરાવનાર માણસ જે ડિસ્ટ્રીક્ટમાં રહેતો હોય તે ડિસ્ટ્રીક્ટના ડિસ્ટ્રીક્ટજન સાહેબની રૂબરૂ હાજર થઈ જતે અગર વફીલ મારફતે કોર્ટમાં અરજી કરવી કલમ ૪૬ ટપાલ મારફતે અરજી કરેલી ચાલશે નહિ.

૧૨. લાયસન્સ ધરાવનાર માણસ દેશી રજવાડામાં રહેતો હોય તો તેની વીરૂધ્ધની અરજી ગર્વનર જનરલ સાહેબને કરવી કલમ ૪૭

૧૩. લગ્ન કરાવ્યા પછી જનના સર્ટીફિકેટની એક નકલ રજીસ્ટ્રાર ને એક માસમાં મોકલી આપવી કલમ ૩૪ ને ૫૫

૧૪. નજીકનાં સગાંઓનું લગ્ન કરાવવું નહિ. સને ૧૮૭૨ ના ૩૧ એક્ટની કલમ ૨

સગપણની દીપ

નીચે જણાવેલી કોઈ સ્ત્રી સાથે
પુરૂષે લગ્ન કરવું નહિં.

- ૧ દાદી
- ૨ દાદીની વહુ
- ૩ વહુની દાદી
- ૪ આપની એન
- ૫ માની એન
- ૬ આપના ભાઈની વહુ
- ૭ માના ભાઈનો વહુ
- ૮ વહુના આપની એન
- ૯ વહુની માની એન
- ૧૦ મા
- ૧૧ સાવકી મા
- ૧૨ વહુની મા
- ૧૩ દીકરી
- ૧૪ વહુની દીકરી
- ૧૫ દીકરાની વહુ
- ૧૬ એન
- ૧૭ વહુની એન
- ૧૮ ભાઈની વહુ
- ૧૯ દીકરાની દીકરી
- ૨૦ દીકરાની દીકરી
- ૨૧ દીકરાના દીકરીની વહુ
- ૨૨ દીકરાના દીકરાની વહુ
- ૨૩ વહુના દીકરાની દીકરી
- ૨૪ વહુની દીકરીની દીકરી
- ૨૫ ભાઈની દીકરી
- ૨૬ એનની દીકરી
- ૨૭ ભાઈના દીકરાની વહુ
- ૨૮ એનના દીકરીનો વહુ
- ૨૯ વહુના ભાઈનો દીકરી
- ૩૦ વહુની એનની દીકરી

નીચે જણાવેલ કોઈ પુરૂષ સાથે
સ્ત્રીએ લગ્ન કરવું નહીં

- ૧ દાદો
- ૨ દાદીનો વર
- ૩ વરનો દાદો
- ૪ આપનો ભાઈ
- ૫ માનો ભાઈ
- ૬ આપની એનનો વર
- ૭ માની એનનો વર
- ૮ વરના આપનો ભાઈ
- ૯ વરની માનો ભાઈ
- ૧૦ આપ
- ૧૧ સાવકો આપ
- ૧૨ વરનો આપ
- ૧૩ દીકરો
- ૧૪ વરનો દીકરો
- ૧૫ દીકરીનો વર
- ૧૬ ભાઈ
- ૧૭ વરનો ભાઈ
- ૧૮ એનનો વર
- ૧૯ દીકરાના દીકરો
- ૨૦ દીકરીનો દીકરો
- ૨૧ દીકરાની દીકરીનો વર
- ૨૨ દીકરીની દીકરીનો વર
- ૨૩ વરના દીકરાનો દીકરો
- ૨૪ વરની દીકરીનો દીકરો
- ૨૫ ભાઈનો દીકરો
- ૨૬ એનનો દીકરો
- ૨૭ ભાઈની દીકરીનો વર
- ૨૮ એનની દીકરીનો વર
- ૨૯ વરના ભાઈના દીકરો
- ૩૦ વરની એનનો દીકરો

હાલમાં આઈ. પી. મોશનમાં સાળી સાથે લગ્ન કરાવે છે કારણ કે હાલ શ્રીટીરા પાર્લામેન્ટે રજા આપી છે.

૧૫ કેટલાક ખ્રિસ્તી લોકો એકજ ગામના હોય તમને પોતાના જુના ધર્મના રીત રીવાજ મુજબ ભાઈ બેન અગર ૧૦-૧૨ પેઢીએ સગાં ગણે છે તે તદ્દન ખોટું અને ખ્રિસ્તી ધર્મ અને રીવાજથી વીરૂદ્ધ છે અને તેથી ઉપર જણાવેલી સગપણની ટીપ આપી છે.

૧૬ જો કોઈ લાયસન્સ ધરાવનાર માણસ કાયદેસર અને સગળ કારણ વગર લગ્ન કરાવવાને ના પાડશે તો તેનો રૂ ૧૦૦/ સુધીનો દંડ થશે. જુઓ ૭૪ પેરા ૨. તું મારી મંડળીનો નથી, અગર તું મંડળીના નીચમ મુજબ આવતો નથી તે કારણ સગળ ને કાયદેસર નથી.

૧૭ લગ્નના કાયદા મુજબ નીચે મુજબ શી લેવાય છે.

લગ્નની નોટીસ લેવાની અને તે પ્રસિદ્ધ કરવાની શી.....૧૨-૦-૦

લગ્ન કરાવવાની અને તે લગ્ન રજીસ્ટર કરવાની

મેરેજ રજીસ્ટ્રારે લેવાની શી..... ૮-૦-૦

લગ્ન વીરૂદ્ધ વાંધા નોંધવાની અગર તે લગ્નનું

સરટીરીકેટ અટકાવવાની અરજી ગયાત મેરેજ

રજીસ્ટ્રારે લેવાની શી.....૧૫-૦-૦

દરેક રજીસ્ટર બુક શોધવાની તથા કલમ ૬૦

અને ૭૯ મુજબ નકલ આપવાની શી..... ૩-૦-૦

લગ્ન કરાવવાનું લાયસન્સ ધરાવનાર માણસે લીધેલી શીમાંથી કુ ભાગ સરકારી તીજેરીમાં જમા કરાવવો અને બાકીના પૈસા પોતે લેવા.

જનરલ ડીપાર્ટમેન્ટ મુંબઈ તા: ૧૮ નવેમ્બર સને ૧૯૩૨ નં. ૮૮૬૩-ii

ફારગતીના કાયદો

સને ૧૮૬૯ નો ૪ થો

૧ કેટલાક ખ્રિસ્તી લોકોનું માનવું એવું છે કે, સાત વરસ ધણી ધણીઆણી જુદાં રહે તો ફારગતી થઈ જાય છે. આ માનવું તદ્દન ખોટું છે. ફારગતીને માટે ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટમાં જાને અગર વજાલ મારફતે દાવો કરવો પડે છે. અને તે દાવા અરજ ઉપર રૂ ૩૦-૦-૦ નો કોર્ટ ફી રજમ્પ ચોડવો પડે છે.

૨ ખ્રિસ્તી લોકોની કારગતી કોર્ટ બહાર એટલે ખાનગી રીતે થઈ શકતી નથી અને જો તે કરે તો તે કારગતી ગેરકાયદેસર ને નકામી છે. જો કારગતી લેવી હોય તો તે ડીરેક્ટીકટના મેલે. ડીરેક્ટીકટ જજ સાહેબની કોર્ટમાં પેરા. ૧ માં જણાવ્યા મુજબ દાવો કરવો.

૩ જો હીંદુ રીત અને રીવાજ મુજબ લગ્ન થયું હોય ને કારગતી કરવી હોય તો રૂ. ૧-૦-૦ એક રૂપિયાના રેટમાં ઉપર કારગતી લખી આપીને પછી આપતીરમા વર્ધન ખ્રિસ્તી થયું. કારણ કે ખ્રિસ્તી થયા પછી કોર્ટ મારફતે કારગતી લેવી પડે છે.

૪ છીનાળાના કારણસરજ ખ્રિસ્તી માણસ પોતાની ઓરતને કારગતી આપી શકે છે. પરંતુ તે છીનાળું કોર્ટમાં સાબીત કરવું પડે છે. છીનાળું સાબીત કર્યા સીવાય કારગતી થતી નથી. કલમ ૧૦ કોર્ટ પણ પુરૂષ પોતાની ઓરતના છીનાળાના કારણથી ડીરેક્ટીકટ કોર્ટમાં અગર તો કોર્ટમાં કારગતીને માટે અરજ કરે.

કલમ-૧૦ પેરા. ૨ જો. કોર્ટ પણ સ્ત્રી પોતાના ધણીએ ખ્રિસ્તી ધર્મ ઊંડોયો છે ને બીજા ધર્મમાં જઈ બીજી ઓરત કરી છે તે કારણસર કારગતી માટે ડીરેક્ટીકટ કોર્ટમાં અગર કોર્ટમાં અરજ કરે. નીચેના કારણથી પણ સ્ત્રી કારગતીને માટે અરજ કરી શકે છે.

તેણીનો ધણી જાયુ છીનાળું કરે છે

બીજી ઓરત રાખીને છીનાળું કરે છે

બીજી ઓરત સાથે લગ્ન કર્યું છે

અજ્ઞાતકાર સંબોધને સૃષ્ટી વીરૂદ્ધ કામ

છીનાળું અને સખત ધાતકાપણા માટે

છીનાળા માટે બે વરસ ઉપરાંતથી જુદો હોય

ઉપર અતાવેલાં કારણસર પણ સ્ત્રી કારગતી માટે અરજ કરી શકે છે.

૫ કલમ ૧૧ પુરુષ કારગતી માટે અરજ કરે તો તેની ઓરત જે પુરુષ સાથે છીનાળું કરતી હોય તો તે પુરુષનું નામ અનિવારીમાં દાખલ કરી શકાય પણ નીચેની આગતમાં નહીં.

(૧) જો સ્ત્રી કસબણનો ધંધો કરતી હોય તો

(૨) જોઈતી તપાસ કર્યા છતાં તે પુરુષનું નામ મળતું ના હોય તો

(૩) અગર તે પુરુષ મરી ગયો હોય તો

કલમ ૧૪ કોર્ટની ખાતરી થાય કે કેસ સામીત થયો છે તો કોર્ટ ફારગતીનો હુકમ કરે છે.

કોર્ટને એવું માલમ પડે કે, અરજદાર પોતેજ છીનાળા માટે ચુન્દે-ગાર છે તો કોર્ટ ફારગતીનો હુકમ કરવા અંધાએલી નથી.

કલમ ૧૭ ડીરટ્ટીકોટ કરેશો ફારગતીનો હુકમ હાઈકોર્ટની મંજૂરી ઉપર રહેશે.

ને ડીરટ્ટીકોટ જન્મે કરેશો ફારગતીનો હુકમ છ મહિના પછી કાયમ કરવામાં આવશે.

કલમ ૧૮ કોર્ટ પશુ પુરુષ અગર સ્ત્રી પોતાનું લગ્ન રદ કરાવવાને ડીરટ્ટીકોટ કોર્ટમાં અરજી કરી શકે છે.

કલમ ૧૯ લગ્ન રદ કરવાનો હુકમ નીચેનાં કારણોથી કરવામાં આવશે.

(૧) પ્રતિવાદી લગ્ન વખતે તેમજ અરજી કરતી વખતે નામરદ હતો ને છે.

(૨) પક્ષકારો તદ્દન નજીકનાં સગાં છે (કાયદેસર અગર કુદરતી)

(૩) લગ્ન વખતે ધણી અગર ધણીઆણી ગાંડુ હતું.

(૪) લગ્ન વખતે પુરુષની આગલી સ્ત્રી અગર સ્ત્રીનો આગળો ધણી હયાત હતાં.

આમાં એવું સામીત કરવું જોઈએ કે એમાંથી એક જણની મરજી હામથી અગર જોર જીલમથી લીધી હતી.

કલમ-૩૨ કોર્ટ સ્ત્રી અગર પુરુષ વ્યાજખીને કાયદેસર કારણવિના જીદાં થાયતો, પુરુષ અગર સ્ત્રી લગ્નના હક પુરા કરવા દાવો કરે. કલમ-૩૪ કોર્ટ પશુ પુરુષ પોતાની સ્ત્રી સાથે કોર્ટ ખીજે માણસ છીનાળું કરતો હોય તો છીનાળું કરનાર માણસ પાસેથી નુકસાની માગી શકે. ને નુકસાનીની રકમ માટે વધારેનો સ્ટેમ્પ જોઈએ નહીં.

વારસા આવતનો કાયદો

સને ૧૮૬૫ નો ૧૦ મા

સૌથી સારી વાત એ છે કે ખ્રીસ્તી માણસે મરતા પહેલાં પોતાની મીલકતનું વીલ ગનનાવું.

ખ્રીસ્તી માણસનું મોહનું વીલ ચાલી શકતું નથી. વીલગ્રંથેલું હોવું જોઈએ ને તેમાં ઓછામાં ઓછા એ સાક્ષી હોવા જોઈએ. વીલને માટે સ્ટેમ્પના કાગળની જરૂર નથી તેમજ રજીસ્ટર કરાવવાની જરૂર નથી તે છતાં રજીસ્ટરકરાવું હોય તો સાડાં વીલ સાદા કાગળ ઉપર ચાલે છે.

સ્ત્રીને પણ પોતે કમાએલી તેમજ પોતાને વારસામાં મળેલી મીઠકતનું વીલ કરવાનો અધીકાર છે.

વીઢથી ખ્રીસ્તી માણસ પોતાની મીઠકતને પોતે ચાહે તેને આપી શકે છે. વીલ કરેલું હોય તો વીઢમાં ઢખ્યા મુજબ મીઠકતની વહેંચણી થાય છે. જે વીલ ના કર્યું હોય ને માણસ મરી જાય તો તેની મીઠકતની વહેંચણી આગળ ખતાવ્યા મુજબ થાય છે.

વીઢ કર્યા પછી તેને સુધારવું હોય આગળ રદ કરવું હોય તો તે થઈ શકે છે. ને પ્રથમનું વીલ રદ કરીને નવું વીલ પણ કરી શકાય છે. વીઢમાં જે ઢખ્યું હોય કે મારા જીવતાં હું મારી મીઠકતનો સ્વતંત્ર માલીક છું ને મારું દાલ ચાહે તે હું કરી શકું છું તો તે સાચું છે.

વારસાનો કાયદો

સને ૧૮૬૫ નો ૧૦ મો

કલમ ૨૪ લોહીના સગાઓનું પેઢી નામું.

વડુઓ			
મોટા દાદો	મોટા કાકો		
દાદો	મોટા કાકો		
આપ	કાકો	મોટા કાકાનો દીકરો	
છોકરો	બત્રીજો	બત્રીજો નંબરનો બત્રીજો	
છોકરાનો છોકરો	બાધ	બત્રીજાનો છોકરો	
છોકરાના છોકરાનો છોકરો	બત્રીજો	બત્રીજાના છોકરાનો છોકરો	
	બત્રીજાનો છોકરો		

કલમ ૨૭ મરનાર વીઝ કયાં વીના મરી ગયો હોય અને પોતાની પાછળ વીધવા અને આળકો મુકી ગયો હોય તો તેની મીલકત નીચે મુજબ વહેંચાય છે.

૧ ભાગ એટલે રૂપીએ ૦-૫-૪ વીધવાનો ભાગ.

૨ ભાગ એટલે રૂપીએ ૦-૧૦-૮ છોકરાંએનો ભાગ.

જો મરનારને છોકરાં ના હોય તો તેની મીલકતનો અડધો ભાગ તેની વીધવાને મળે છે ને આડીનો અડધો ભાગ તેનાં નજીકનાં સગાંએને મળે છે, તે મરનારને નજીકનાં સગાં ના હોય તો તેની અધી મીલકત તેની વીધવાને મળે છે.

કલમ ૨૮ મરનારને વીધવા ના હોય તો તેની અધી મીલકત તેનાં છોકરાંએને મળે છે ને છોકરાં પણ ના હોય તો તેનાં સગાંએને મળે છે.

કલમ ૨૯ ને ૩૦ મરનારની વીધવાનો ભાગ (જો વીધવા હોય તો) આદ કરતાં જે મીલકત રહે તે અધાં છોકરાંએને સરખે ભાગે મળે છે.

કલમ ૩૧ મરનારને છોકરું હયાત ના હોય પણ છોકરાંનાં છોકરાં હોય તો તેમને સરખે ભાગે મીલકત મળે છે.

દાખલા તરીકે,

એડવર્ડને ત્રણ છોકરાં છે. ૧. જોન ૨. મેરી અને ૩. હેનરી આ ત્રણે છોકરાં તેમના આપ એડવર્ડના પહેલાં ગુજરી ગયાં ને જોન પોતાની પાછળ બે છોકરાં મુકી ગયો. મેરી ત્રણ છોકરાં મુકી ગઈ અને હેનરી ચાર છોકરા મુકી ગયો. પછી એડવર્ડ વીઝ કયાં વીના ગુજરી ગયો એટલે મરનારની મીલકતમાંથી આ નવ છોકરાંને દરેકને મીલકતનો $\frac{1}{4}$ ભાગ મળે.

પણ હેનરી કંઈ છોકરું મુકી ના ગયો હોત તો જોન અને મેરીનાં છોકરાંએને સરખે ભાગે મીલકત મળે.

એડવર્ડને બે છોકરાં છે, જોન અને મેરી, જોનની સ્ત્રી બે છવતી છે અને જોન તેના આપના પહેલાં તેની વીધવાને મુકીને મરી ગયો, પછી એડવર્ડ મરી ગયો. ને એડવર્ડના મરણ આદ જોનની ઓરત (વીધવા) ને છોકરું થયું. એટલે એડવર્ડની મીલકત મેરી અને જોનના છોકરા વચ્ચે સરખે ભાગે વહેંચાય.

કલમ ૩૩ જ્યારે મરનારનાં વારસો સરખી રાતે સગાંના હોય ત્યારે મરનારની મીલકત નીચે મુજબ વહેંચાય.

દાખલા તરીકે

અ વીલીઅમને ત્રણ છોકરાં હતાં, જોન-મેરી-અને-હેનરી-જોન ચાર છોકરાં મુકીને મરી ગયો અને મેરી એક છોકરું મુકીને મરી ગઈ. હવે હેનરી એકલો આપનો વારસ રહ્યો. હવે વીલીઅમ વીલ કર્યા વીના ગુજરી ગયો તેથી તેની મીલકતમાંથી ૩ હેનરીને મળે ને ૩ જોનનાં ચાર છોકરાંઓને સરખી રીતે મળે અને આકીનો ૬ ભાગ મેરીનું છોકરું ને મળે.

બ વીલીઅમ છોકરું મુક્યા વીના મરી ગયો. પરંતુ આઠ છોકરાનાં છોકરાં ને બે છોમ્મરાં મરનાર મોટા છોકરાના મુકી ગયો. આ મીલકતના નવ ભાગ થાય તેમાંનો એક ભાગ છોકરાનાં છોકરાંને જાય ને આકીનો ૬ ભાગ છોકરાંનો છોકરાંને સરખે ભાગે મળે.

ક એરીકને ત્રણ છોકરાં છે. જોન, મેરી ને હેનરી, જોન ચાર છોકરાં મુકીને મરી જાય છે અને જોનનાં છોકરાંઓમાંનું એક છોકરું બે છોકરાં મુકીને મરી જાય છે. ને મેરી એક છોકરું મુકીને મરી જાય છે. આ પછી એરીક ગુજરી જાય છે. ને હેનરી જીવતો છે. માટે એરીકની મીલકત નીચે મુજબ વહેંચાય છે.

૧ ભાગ હેનરીને મળે

૨ મેરીનું છોકરુંને મળે અને

૩ ના ચાર ભાગ થાય તેમાંથી એક ભાગ જોનનાં ત્રણ છોકરાં ને ભાગ જાય ને આકીનો ભાગ જોનના છોકરાનાં બે છોકરાંને સરખે ભાગે મળે જે માણસ વીલ કર્યા વીના મરી જાય છે તેને ઇંગ્લેન્ડ આપનામાં ઈન્ટેસ્ટેડ કહે છે.

કલમ-૩૪. ૩૫ જે ઈન્ટેસ્ટેડને છોકરાં ના હોય તો ને તેની વીધવા જીવતો હોય તો વીધવાનો ભાગ આદ કરીને આકીની મીલકત તેનો આપ દયાત હોય તો તેને મળે છે

કલમ-૩૬ જે ઈન્ટેસ્ટેડનો આપ મરી ગયો હોય ને તેની મા બાઈ તથા બેન દયાત હોય તો ને છોકરાં ના હોય તો મરનારની મીલકત તેની મા, બાઈ તથા બેનને સરખે ભાગે મળે છે

દાખલા તરીકે

દાખલામાં પોતાની માને પોતાના સગા બાઈ જોન અને હેનરી અને એક સાવકી બેન મેરી કે જેની મા એક પણ આપ જુદા, આટલાં ચાર સગાંને મુકીને મરી જાય છે તેથી તેની મીલકત નીચે મુજબ વહેંચાય છે,

૧ માનો ભાગ

૨ દરેખ ભાઈનો ભાગ અને ૩ મેરી (સાવકી) બેનનો ભાગ

કલમ-૩૭ જે ઇન્ટેસ્ટેડનો આપ મરી ગયો હોય પણ તેની મા ભાઈ બેન કે ભાઈ બેન જે ઇન્ટેસ્ટેડના જીવતાં મરી ગયાં હોય તેમનાં છોકરાંને તથા ભાઈ બેનને તથા માને સરખે ભાગે મીલકત મળે છે.

દાખલા તરીકે

મિશાક. પોતાની મા. બે ભાઈ જેન અને હેનરી અને પોતાની મરનાર બેન મેરીનું એક છોકરું અને તેના સાવકા ભાઈ (આપ એકને મા જુદી) જેર્જનાં બે છોકરાંને મુકાને મરી જાય છે તેથી તેની મીલકત નીચે મુજબ વહેંચાય છે ૧ માનો ભાગ, જેન અને હેનરી દરેકનો ૧ ભાગ, મેરીના છોકરા નો ૧ ભાગ અને આકીનો ૧ ભાગ જેર્જના બે છોકરાંને સરખે ભાગે મળે છે.

યાકુબ પોતાની મા ને પોતાની ઓરમાન બેન મેરીનું એક છોકરું અને મરનાર ભાઈ જેર્જનાં બે છોકરાં મુકાને મરી જાય છે. અને તેનો કોઈ ભાઈ કે બેન જીવતું નથી તો તેની મીલકત નીચે મુજબ વહેંચાય છે. માનો ૧ ભાગ મેરીના છોકરાંનો ૧ ભાગ અને આકીનો ૧ ભાગ જેર્જનાં છોકરાંને સરખે ભાગે મળે.

કલમ ૩૯ મરનારનો આપ જીવતો નથી તેમજ તેને ભાઈ બેન કે બત્રીજી કે બાણીજ નથી ને માત્ર મા જીવતી છે તો તેની અધી મીલકત તેની માને મળે છે.

કલમ ૪૦ મરનારને મા આપ કે છોકરું ના હોય ત્યારે તેની મીલકત તેનાં ભાઈ બેનોનાં છોકરાંને સરખે ભાગે મળે છે. જે ભાઈ બેન મરનારના પહેલાં મરી ગયાં હોય તો.

કલમ ૪૧ જ્યારે મરનારને છોકરાં-માઆપ-કે ભાઈ બેન ના હોય ત્યારે તેની મીલકત તેનાં નજીકનાં બીજાં સગાંઓને સરખે ભાગે મળે છે.

કલમ ૪૩ ધણીની મીલકતમાંથી જેમ તેની વીધવાને ભાગ મળે છે, તેવીજ રીતે જે સ્ત્રી વીધ કર્યા વીના મરી ગઈ હોય તો તેણીની મીલકત-માંથી તેના ધણીને ભાગ મળે છે.

વીલ અને વસીયતનામું

કલમ ૪૬ દરેક સ્થિર મનનું માણસ પોતાની મીલકતનું વીલ કરી શકે છે પણ નાની ઉંમરનું માણસ વીલ કરી શકે નહીં.

પરણેલી સ્ત્રી પોતાના આગવી મીલકતનું વીલ કરી શકે છે. કોઈ મુંઝા-
બેરો અગર આંધળો માણસ પોતે શું કરે છે તે સમજતો હોય તો પોતાની
મીલકતનું વીલ કરી શકે છે.

ભાન વગરનો માણસ જ્યારે ભાનમાં આવે ત્યારે પોતાની મીલકતનું
વીલ કરી શકે છે.

જે માણસ પોતે શું કરે છે તે સમજી શકતો ના હોય તો તે માણસ
વીલ કરી શકે નહીં.

કલમ-૪૭ આપ પોતાનાં સગીર છોકરાંને માટે વીલમાં વાકી નીમી
શકે છે.

બીકથી-ઠગાઇથી અગર જોર જુલમથી કરાવી લીધેલું વીલ નકામું
ને ગેરકાયદેસર છે.

કલમ-૪૯ વીલ કરનાર પોતાનું વીલ ગમે તે વખતે સુધારી શકે છે
તથા રદ કરી શકે છે.

કલમ-૫૦ વીલ કરનાર માણસે વીલમાં પોતાની સહી અગર ડાળા
હાથના અંગુઠાનું નીશાન કરવું જોઈએ અને એ માણસની સાક્ષીઓ કરા-
વવી જોઈએ ને સાક્ષીઓના હેખનાં વીલ કરનારે પોતાની સહી અગર
નીશાન કરવું.

કલમ-૫૩ સ્વધર્મચીત વીલ લેખીત હોવું જોઈએ.

પહેલું-જ્યારે વીલ કરનાર માણસ આખું વીલ પોતાના હાથે લખ્યું
હોય ત્યારે તેમાં સાક્ષીની જરૂર નથી.

બીજું-જ્યારે વીલ કરનારે થોડું વીલ પોતાના હાથે લખ્યું હોય ને
થોડું બીજા માણસ પાસે લખાવ્યું હોય ને તેમાં પોતે સહી કરી હોય ત્યારે
સાક્ષી કરાવવાની જરૂર નથી.

વીલથી થએલો વારસદાર વીલમાં સાક્ષી કરવાથી પોતાનો વારસા દક
ગુમાવતો નથી.

કલમ-૫૬ વીલ કરનાર માણસ વીલ કયાં પછી લખ કરે તો વીલ
નકામું થાય છે.

કલમ-૬૧ વીલ કરનારની ઇચ્છા શું છે તે અરાયર સમજી શકાય
તેવું લખાણ વીલમાં હોવું જોઈએ.

અક્ષીસ

કલમ-૧૭૮ કોઈ માણસ માંદો હોય ને તેને એમ લાગતું હોય કે હું

મરી જન્મશ. તેવો માણસ પોતાની જગમ મીલકત ખીજને અક્ષીસ આપી શકે છે; પરંતુ તે સારો થાય તો તેણે અક્ષીસમાં આપેલી મીલકત પાછી તર્ક શકે છે.

કલમ. ૧૮૧ વીજમાં કમ્પેઝાન્સ માણસને પ્રોખેટ મળી શકે છે.

કલમ. ૧૮૩ સગીરને પ્રોખેટ મળી શકતું નથી તેમજ પરણેલી સ્ત્રીને તેના ધણીની રજા સિવાય મળતું નથી.

કલમ ૨૦૧ કોરટને સચળ કારણ ના હોય તો વીધવાને બ્રેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેશન આપે.

દાખલા નંબર ૬

અ જન વીધવા માંડી હોય-અગર તેણીએ છીનાળું ક્યું હોય અને ખીજનું લગ્ન કરવાથી પોતાના ધણીની મીલકત ઉપરનો હક ગુમાવ્યો હોય તો તેણીને બ્રેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેશનમાંથી આતલ કરાય.

(તેણીને મીલકત મળે નહીં)

અ તેણીના ધણીના મરણ પછી તેણીએ ખીજ વાર લગ્ન ક્યું હોય તે કારણથી તેને આતલ કરવી વ્યાજબી નથી.

કલમ. ૨૦૮ વીજ ખાવાઈ ગયું હોય અગર અબ્બણી જગ્યાએ મુકાઈ જવાથી મળતું ના હોય અગર તો જાણી જુઝીને અગર અક્સમાતથી નાશ થયું હોય તો વીજની નકલ અગર તો મુરસદા ઉપરથી પ્રોખેટ મળે.

કલમ. ૨૪૪ પ્રોખેટ માટેની અરજી ડીરેક્ટીકટ જજને ઇંગ્રેજીમાં કરવી ને તેની સાથે વીજ રજુ કરવું.

નીચે મુજબ અરજી કરવી

વીજ કરનારની મરણ તારીખ ને વખત તથા જગ્યા (એટલે ક્યા ગામમાં મરી ગયા.)

વીજનું લખાણ.

તે વીજ બરાબર કાયદેસર થયું છે તેની સાબીતી

ને મીલકત અરજદારના હાથમાં આવવાની હોય તેનું વર્ણન

અને અરજદાર વીલમાં અતાવેલો સમ્પત્તિ છે,

અને મરનારની મીલકત જંગમ અગર સ્થાવર કોર્ટની હકુમતમાં છે અને મરનારનું મરતી વખતે સ્થાઈ કેકાણું કે કોર્ટની હકુમતમાં હતું અને મરનારની બીજી મીલકત બીજી ડીરેક્ટીકટમાં હોય તો તે ડીરેક્ટીકટનું નામ ત્યાં તે મીલકતનું વર્ણન લખવું. આ ઉપરાંત અરજીમાં લખવું કે આ વીલથી બીજી કોઈ કોર્ટથી પ્રોપર્ટિ લેવામાં આવ્યું નથી.

કલમ ૨૪૬ બેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેસન માટે નીચે મુજબ ડીરેક્ટીકટ કોર્ટને ઇન્ચેજમાં અરજી કરવી.

૧. મરણની તારીખ ને મરણની જગ્યા. (ગામ)

૨. મરનારનાં નજીકનાં સગાંનાં નામ અને તેમનાં યરાયર સરનામાં.

૩. અરજદાર શા હકથી અરજી કરે છે તે લખવું.

૪. મરનાર ડીરેક્ટીકટ કોર્ટની હકુમતમાં શું શું મીલકત મુદ્દા ગયો છે તે લખવું.

૫. જે રકમ અરજદારના હાથમાં આવવાની હોય તે રકમ લખવી.

૬. અરજીમાં લખવું કે મરનાર મરતી વખતે કોર્ટની હકુમતમાં રહેતો હતો. (જો રહેતો હતો તોજ લખવું),

કલમ ૨૪૬ અ ૭ અરજીમાં લખવું કે મારા જાણવા પ્રમાણે મરનારની આ મીલકત માટે બીજી કોઈ કોર્ટથી બેટર્સ લેવામાં આવ્યું નથી.

કલમ ૨૪૭ પ્રોપર્ટિ અગર બેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેસનની અરજીમાં અરજદારે પોતાની સહી તથા નીચે મુજબ ઈક્રાર કરવો જોઈએ.

હું અરજદાર _____ ઈક્રાર કરું છું કે અરજીમાં લખેલો મજકુર મારા જાણવા તથા માનવા પ્રમાણે ખરો છે.

(કોર્ટને કરવાની દરેક અરજી જાતે અગર વકીલ મારફતે હાજર થઈને (આપવી. ટપાલમાં મોકલેલી અગર સ્ટેમ્પ વગરની અરજી ચાલી શકતી નથી.

કલમ ૨૫૮ પ્રોપર્ટિ માટેની અરજી મરણની તારીખ પછી સાત દહાડા પુરા થયા પછી કરવી, તે પહેલાં અરજી ચાલે નહીં. બેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેસનની અરજી મરણ પછી ચૌદ દિવસ પુરા થયા પાદ કરવી. તે પહેલાં અરજી ચાલી શકતી નથી.

કલમ ૨૭૬ મરનારની મરણહીયા તેની આખર મુજબ એકત્રીકયુતરે કરવી.

કલમ ૨૭૭ પ્રોપ્રેટ મળ્યા પછી છ મહીને પ્રોપ્રેટ લેનારે કોર્ટમાં ખાલકત્તો હિસાબ રજુ કરવો.

લેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેશન લેનારે એક વરસ પછી હિસાબ કોર્ટમાં રજુ કરવો.

વારસા સરટીફિકેટનો કાયદો

સને ૧૮૮૯ નો ૭ મો.

જો પ્રોપ્રેટ આમર લેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેશન લેખું હોય તો આ કાયદા મુજબ વારસા સરટીફિકેટ માટે દ. ક. સંબંધિત સાકેયની કોર્ટમાં જાતે અથવા વકીલ મારફતે યોગ્ય સ્ટેમ્પ ઉપર અરજી કરવી.

નીચે મુજબ અરજી કરવી.

૧. મરનાર અ. ચ. તા. માટે સને ના રોજ વાગતાં ગુજરી ગયો છે.

૨. મરનારનું મરતી વખતનું ઠેકાણું આ કોર્ટની હક્કમતના સાકેર— — —માં હતું
ગ.મ

૩. મરનારનાં નજીકનાં સમાંનાં નામ અને ઠેકાણું નીચે મુજબ છે.

૪. હું અરજદાર મરનારનો — — — સગો થાઉં છું.

૫ મરનારનું વારસા સરટીફિકેટ ખીજી કોર્ટ કોર્ટથી કોર્ટ એ લીધું નથી.

૬. મરનારનું લેખું નીચે મુજબ છે.

અનુક્રમ નંબર	દેવાદારનું નામ	લેણી રકમ અરજી ની તારીખ સુધીના વ્યાજ સાથે	દરતાવેજ વીમા પોલીસીને ખેંકેનો એકાઉન્ટ નંબર
-----------------	-------------------	--	---

આપણું કોઈ સચું મરી ગયું હોય ને આપણે તેના કાયદેસર વારસા હોઈએ ને આપણે તેનું લેણું જેવું કે તેની ઉધરાણી ખેંકમાં મુકેલા રૂપીઆ અથવા તેના વીમાના રૂપીઆ લેવા હોય તો પ્રથમ દીવાની કોર્ટમાં અરજી કરીને વારસા સરટીફિકેટ લેવું. અથવા ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટમાં અરજી કરીને લેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેશન લેવું. અથવા મરનાર વીલ કર્યું હોય તો વીલના આધારે પ્રોપ્રેટ લેવું જોઈએ. ફાજદારી કાયદો

પીનલ કોડ

સને ૧૮૬૦ નો

ફાજદારી કાયદા મુજબ ગુનાના બે જુદા પ્રકાર પાડેલા છે. એક કોમની ઝેમ્સ ગુના અને બીજા નોન કોમની ઝેમ્સ.

કોંગની ઝેમ્સ ગુન્દામાં માજીસ્ટ્રેટ સાહેબના વોરંટ વીના તોહોમત-દારને (ગુન્ડો કરનારને) પોલીસ પકડી શકે છે. અને નોન કોંગની ઝેમ્સ ગુન્દામાં માજીસ્ટ્રેટ સાહેબના હુકમ વીના ગુન્ડો કરનારને પકડવાનો પોલીસને અધીકાર નથી.

પોલીસ અગર માજીસ્ટ્રેટ સાહેબને ખાટી ખચર આપવી તે ફોજદારી ગુન્ડો છે, કા. ૧૭૭

કલમ. ૪૪ નુકશાન-શરીર. મન, આત્મ અને મીલકતને થાય છે.

કલમ. ૮૦ અક્સમાતથી તથા ગુન્ડો નહીં કરવાના ઇરાદાથી ને કાય-દસર કામ કરતાં કંઈ થઈ જાય તો તે ગુન્ડો નથી.

દાખલા તરીકે

અ લાકડાં ફાંટે છે ને લાકડાં ફાડતાં કુદાડી એકા એક લાથામાંથી નાકળી ગઈ અને એક માણસના માથામાં વાગી ને તે મરી ગયો. આ ગુન્ડો નથી.

અ ઘોડા ઉપર બેસીને જાય છે અને ઘોડો ભડકીને એકદમ નાંડા અને આંત્ર કાણુમાં રહ્યો નહીં ને રસ્તામાં ઘોડાની હડફાટથી એક માણસ મરી ગયો. આ ગુન્ડો નથી પણ અકસ્માત છે.

કલમ ૮૨ સાત વરસની અંદરના બાળકનો ગુન્ડો ગણાતો નથી.

કલમ ૮૪ ગાંડો માણસ પોતે શું કરે છે તે જાણતો નથી માટે ગાંડા માણસનો ગુન્ડો ગણાતો નથી.

કલમ ૮૫ કોઈ માણસને તેની મરજી વીરૂદ્ધ અને તેની જાણ બદલ તેને કેરી વસ્તુ પીવાડી હોય ને તે માણસ કેરી સ્થિતિમાં પોતે શું કરે છે તે જાણતો ના હોય તો તે તેનો ગુન્ડો ગણાતો નથી.

કલમ. ૧૦૭ થી ૧૧૭ મદદગારી પોતે હાજર રહીને અગર ગેરહાજર રહીને કોઈ માણસને ચઢાવીને અગર ખાટું ઉત્તેજન આપીને બીજા માણસ પાસે ગુન્ડો કરાવે તો તેવા માણસને ગુન્દાનો મદદગાર ગણવામાં આવે છે અને જેવો ગુન્ડો કરાવ્યો હોય તેવી શિક્ષા તેને થાય છે.

દાખલા તરીકે

મોતી મોદનને શિખવાંડે છે કે તું ગણપતને ચઢાવ કે તે ઝવેરનું ખુન કરે. આ મુજબ મોદનની શીખવણીથી ગણપત ઝવેરને મારી નાંખે છે. આ કેસમાં મોતી અને મોદન, ગણપત જેટલાજ ગુન્ડેગાર છે.

મોતી મોદનને કોઈ કેસમાં ખાટી જુયાની આપવા લલચાવે છે ને મોતીના શિખવ્યા મુજબ મોદન ખાટી જુયાની આપે છે આમાં મોદન જેટલોજ મોતી ગુન્ડેગાર છે.

કલમ-૧૪૦ કોઇ માણસ લશ્કરમાં અગર દરીઆઇ ફોજમાં નોકરીમાં નથી તે છતાં તે માણસ લશ્કરી કપડાં પહેરે એવું અતાવવાને કે તે દરીઆઇ ફોજમાં અગર લશ્કરમાં નોકર છે. તો તે આવા માણસને ૩ માસની શિક્ષા અગર રૂ. ૫૦૦૭ સુધીના દંડ અગર અન્ને થશે.

આનો અર્થ એ છે કે ખાદુ' કોળા ધારણ કરનારને ઉપર મુજબ શિક્ષા થશે.

કલમ-૧૪૧ ગેરકાયદેસર મંડળી=પાંચ અગર તેથી વધારે માણસો કોઇ ગુન્હે કરવાના ઇરાદે ભેગા થાય ને કોઇના ઘરમાં અગર જમીનમાં પ્રવેશ કરે અગર જોર જીલમથી કોઈની મીલકત પડાવી લઇ લે અગર તેના રસ્તાના અગર પાણીનો દરક લઇ લે અગર કોઈના ઉપર હુમલો કરે તો આવી મંડળીને ગેરકાયદેસરની મંડળી કહેવાય છે ને ગેરકાયદેસર મંડળીના માણસને ૭ માસની સજા અગર દંડ અગર અન્નેની શિક્ષા થાય છે.

કલમ-૧૫૬ અખેડા એ અગર વધારે માણસો સરીઆમ રસ્તા ઉપર લઢતા હોય કે જેથી રાહદારીઓને દરકન થાય ને મુશ્કેલો ભંગ થાય, આવા માણસોને એક માસની શિક્ષા અગર રૂ. ૧૦૦૭ ના દંડની અગર અન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૧૭૭ ખોટી અગર આપનાર માણસને એ વરસની સજા અગર દંડ અગર અન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૨૭૨ ખોરાકમાં અગર પીવાની ચીજમાં કોઇ ભેગ કરે તો તેને ૭ માસની સજા અગર રૂ. ૧૦૦૦૭ સુધીના દંડ અગર અન્નેશિક્ષા થશે.

કલમ ૨૮૫ કોઈ પણ ધર્મના શોકોની લાગણી દુઃખાવાના ઇરાદાથી તે શોકોની ભક્તી કરવાની જગ્યાનો નાશ કરવો અગર તેને નુકશાન કરવું. અગર તે જગ્યાને અગાડવી તે ગુન્હે છે ને તેવા માણસને એ વરસની સજા અગર દંડ અગર અન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૨૮૬ ઇશ્વર ભક્તિ કરવા માટે કાયદેસર ભેગી થએલી મંડળીને કોઇ માણસ જાણી જોઇને ખસેલ પહોંચાડશે તો તે ગુન્હેગાર હરશે ને તેવા માણસને એક વરસની સજા અગર દંડ અગર અન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૨૮૭ કોઇ માણસ બીજા માણસની ધારમીક લાગણી દુઃખાવવાના ઇરાદાથી અગર બીજા માણસના ધર્મનું અપમાન કરવાના ઇરાદાથી અગર પોતાના કૃત્યથી બીજાના ધર્મની લાગણી દુઃખારો અગર તેના ધર્મનું અપમાન થશે તેવું જાણીને કોઈ ભક્તિ કરવાની જગ્યામાં અગર કબ્રસ્તાનમાં અગર મુડાં દાટવા માટે અસહ કરેલી જગ્યામાં પ્રવેશ કરશે તો તે માણસ ગુન્હેગાર હરશે, ને આવા માણસને એક વરસની સજા અગર દંડ અગર અન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૩૦૯ આપધાત કરવાનો પ્રયત્ન કરનાર માણસને એક વરસની સજા અને દંડની શિક્ષા થશે, આપધાત કરવો તે છત્રી ગુન્હો પણ છે.

કલમ ૩૨૩ ખીજને મારીને ઇજા કરનાર માણસને એક વરસ સુધીની સજા અગર રૂ. ૧૦૦૦ સુધીનો દંડ અગર બન્નેની શિક્ષા થશે.

દીપ

આ કલમ મુજબ ફરીઆદ કરવી હોય તો ઇજા પામેલા માણસે પ્રથમ પોલીસમાં ફરીઆદ કરવી અને પોલીસની યાદી લખને સીવીલ ઇમ્પીતાલમાં જઈને દવા કરાવરી ને પછી માજિસ્ટ્રેટ સાહેબની કોર્ટમાં ફરીઆદ કરવી.

કલમ ૩૩૦ ગુન્હો કબુલ કરાવવાના ધરાદારી કોઈ માણસને ઇજા કરનાર માણસને સાત વરસ સુધીની સજા અને દંડની સજા થશે.

દાખલા તરીકે

અ એક પોલીસ, ઓશીસર બ ને મારીને રીઆવે છે એવું ધારીને કે બ ને રીઆવવાથી તેનો છોકરો જવેર ગુન્હો કબુલ કરશે તો આવા કેસમાં આ આ કલમ મુજબ ગુન્હેગાર છે.

અ એક પોલીસ ઓશીસર બ ને રીઆવે છે કે તું જતાવ કે ચોરેલી ખીજ ક્યાં સંતાડી છે તો આ આ કલમ મુજબ ગુન્હેગાર છે.

અ એક રેવન્યુ ઓશીસર છે તે બ ને રીઆવે છે કે તું આ આ કલમ મુજબ ગુન્હેગાર છે.

કલમ ૩૪૧ કોઈ માણસ ખીજ માણસને ગેરબ્યાબખી અટકાવ કરે તો તેને એક માસની આડી કેદ અગર રૂ. ૫૦૦) સુધીનો દંડ અગર બન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૩૬૧ જો કોઈ માણસ સગીર ઉમરનું છોકરું ને તેના કાયદેસર વાલીના કબજામાંથી લઈ જાય તો તેવા માણસને સાત વરસની સજા અને દંડની સજા થશે કલમ ૩૬૩

કલમ ૩૭૪ કોઈ માણસ પાસે તેની મરણ વીરુદ્ધ કામ કરાવવું (વેદ) અગર તે કામ કરવાની ફરજ પાડવી તે ગુન્હો છે આવા માણસને એક વરસની કેદની સજા અગર દંડ અગર બન્નેની શિક્ષા થશે.

કલમ ૪૦૫ વિશ્વાસઘાત જો કોઈ માણસને સાચવવા આપેલી મિલકત તે વાપરી નાંખે અગર વેચી નાંખે, અગર પોતાના ઉપયાગમાં લઈ લે તો તેવા માણસે વિશ્વાસઘાત ક્યો કહેવાય

દાખલા તરીકે

એક ગોદામ (ગોડાઉન) ધરાવનાર માણસ છે. જવેર મુંસાફરી જાય છે તેથી તે પોતાનું ફરનીઅર આ ને સાચવવા આપે છે એવી સરતે

કે જવેર સુસાદરીથી પાછો આવીને ગોડાઉનની કોટડી નું દરારેલું ખાઈ આપે તો તેનું ફરનીયર તેને પાછું આપવું. આમ છતાં એ ફરનીયર વેચી આપ છે તેથી એ એ વિશ્વાસ ઘાત કર્યો કહેવાય.

કલમ-૪૧૬ હગાઇ-હગાઈ કરનારને એક વરસ સુધીની શિક્ષા અગર દંડ અગર બંનેની સજા થાય છે.

દાખલો

અ પોતે એક મોટા બેંકર છે તેવું બોટું નામ ધારણ કરે છે. આ બંની હગાઈ કહેવાય.

બ મરી ગયો છે અને અ કહે છે કે હું બ છું, આમાં અ હગાઇ કરે છે.

બ ખિસ્તી છે છતાં એમ કહે છે કે હું વાણીઓ છું આમાં ક હગાઈ કરે છે.

કલમ-૪૨૫ જાણી જોઇને કોઇ માણસની મીલકત ને નુકશાન પહોંચાડનારને ત્રણ માસ સુધીની સજા અગર દંડ અગર બંનેની સજા થશે.

દાખલો

અ એ જાણી જોઇને ક નો કીમતી દસ્તાવેજ ગાળી મુક્યો તેથી બ એ નુકશાન કયું કહેવાય.

અ એ જાણી જોઇને નુકશાન કરવાના ધરાદારથી ક ના ખેતરમાં દોર પુયાં તેથી બ એ નુકશાન કયું કહેવાય.

કલમ-૪૪૭ જે કોઇ માણસ વગર રજાએ બીજાના ઘરમાં અગર જમીનમાં પ્રવેશ કરે તો તેને ૩ માસ સુધીની સજા અગર રૂ. ૫૦૦) સુધીનો દંડ અગર બંનેની સજા થશે

કલમ-૪૯૪ સ્ત્રી અગર પુરૂષની હયાતીમાં બીજી સ્ત્રી કે બીજો પુરૂષ કરનારને સાત વરસ સુધીની સજા થશે ને દંડને પાત્ર પણ થશે.

કલમ-૪૯૭ જે કોઇ માણસ બીજાની ઓરત સાથે તેણીના ધણીની રજામંદી સીવાય છીનાળું કરશે તો તે માણસને પાંચ વરસ સુધીની સજા અગર દંડ અગર બંનેની શિક્ષા થશે. આવા કેસમાં ઓરતને શિક્ષા થશે નહીં.

કલમ-૪૯૮ કોઇ માણસ પરણેલી સ્ત્રીને તેના ધણીના અગર તેના ધણી તરફથી બીજા સાચવતો હોય તેના કબજામાંથી કેસડાવીને લઈ જાય અગર તેણીની સાથે છીનાળું કરવાના ધરાદારથી તેણીને સત્તાડી રાખે તો તેવા સખ્સને બે વરસ સુધીની સજા અગર દંડ અગર બંનેની શિક્ષા થશે. કા.-૪૯૭ ૪૯૮ મુજબની ફરીઆદ તે સ્ત્રીનો ધણી કરી શકે ને ફી પ્રો. કોડની કલમ-૧૯૯ મુજબ કોર્ટની પરવાનગી મેળવીને તેણીનો વાકી કરી શકે. આ બંને કલમ મુજબના ગુન્હામાં ધણી સાબીત થવા જાઇએ.

કલમ-૪૯૯ કોઈ માણસ શબ્દ બોલીને અગર લખીને અગર કોતરીને (ત્રાઈબલ) કોઇ માણસની આત્મકને હાની પાંચાડશે તો તેવા માણસને

કલમ ૫૦૦ મુજબ એ વરસ સુધીની સજા અગર દંડ અગર બંનેની સજા થશે.

કલમ-૫૦૩ કોઈ માણસ બીજા માણસના શરીરને-આબરૂને અગર મીલકતનું નુકશાન કરવાની બીક દેખાડશે તેને કલમ ૫૦૬ મુજબ એ વરસ સુધીની સજા અગર દંડ બંનેની શીક્ષા થશે.

કલમ-૫૦૮ કોઈ માણસ કોઈ સ્ત્રીની શીયળતાનું અપમાન કરવાના ધરિદાથી-કોઈ ખોટો શબ્દ ખોટું-અગર ચાળા કરે એવું ધારીને કે આવા શબ્દો તેણી સાંભળશે અગર આવા ચાળા તેણી જોશે તો આવા માણસને એક વરસની સજા અગર દંડ અગર બંનેની શીક્ષા થશે.

માજસ્ટ્રેટ સાહેબની કોર્ટમાં ફરીઆદ કરવા અરજી ઉપર ૦-૮ ૦ આનાની કોર્ટ શ્રી ટીકાટ ચોડવી.

ફોજદારી કામ ચલાવવાની રીતનો કાયદો

ફીમીનસ પ્રોસીજર કોડ

સન ૧૮૯૮ નો ૫ મો.

કલમ ૧૩૩ જે ચીજથી પચલીકને હરકત થાય તેમ હોય તે ચીજને ખસેડવા અગર તે વીધે બંદોબસ્ત કરવા માજસ્ટ્રેટ સાહેબને અધીકાર છે.

દાખલા તરીકે

કોઈ મકાનની બાંધણી એવી બંધાતી હોય કે તે પડી જવાની દેહ મન હોય. કોઈ મકાન જીર્ણ થઇ ગયું હોય ને તે પડી જાય તેવું હોય. આવીજ રીતે કોઈ ઝાડ હોય ને તે પડી જાય તેવું હોય કે જેથી આવનાર જનારને તથા પાંડાશમાં રહેનારના જન માલની નુકશાન થવાની બીક હોય.

કોઈ તળાવ કે કુવો જેની આગુઆગુ કાંઈ સાધન ના હોય ને તેમાં પડી જવાની દેહસન હોય.

કોઈ બચકર જનાવર હોય કે જેનાથી જનમાલનું નુકશાન થાય તેમ હોય.

આવી બાબતોમાં માજસ્ટ્રેટ સાહેબને અરજી કરવી.

કલમ ૧૪૫ કોઈ જમીન પાણી અગર હદ વીધે લોકોમાં તકરાર છે ને તેથી સુલેહનો ભંગ થશે તેવું માજસ્ટ્રેટ સાહેબની જાણમાં આવે તો તે વીધે ઘટતું કરવા માજસ્ટ્રેટ સાહેબને સત્તા છે. (જમીન અગર પાણી) આમાં મકાન અગર માછલી પકડવાની જગ્યા આવેતર વીગેરેનો સમાવેશ થાય છે આવી બાબતોની તકરાર માટે માજસ્ટ્રેટ સાહેબને અરજી કરવા.

કલમ ૪૮૮ કોઈ માણસ પાસે પુરતું સાધન હોય તે છતાં પોતાની સ્ત્રીને અગર છોકરોને ખારાકી પોષાકી આપવાનું ના પાડતો હોય તો તેની પાસેથી ખારાકી પોષાકી અપાવવાની સત્તા માજસ્ટ્રેટ સાહેબને છે.

આવી આગતમાં માછરૂટ સાફેગને અરજ કરવી

જો ધણી કહેશે કે હું રાખવા ખુશી છું ને સ્ત્રી કહેશે કે હું રહેવા ખુશી નથી અને નહીં રહેવાનું કારણ માછરૂટ સાફેગને વ્યાજબી લાગશે તો તેઓ ખોરાકી આપવાનો હુકમ કરશે નહીં.

(૪) જો કોઈ સ્ત્રી વ્યભીચારમાં પોતાની છંદગી યુગ્મરતી દશે તો તેણી પોતાના ધણી પાસેથી ખોરાકી પોપાકી શેવા લક્ષદાર નથી.

કલમ ૪૮૯ માસીક ખોરાકીમાં વધારો થયેલો કરવાનો માછરૂટ સાફેગને હક છે. તેમ તે રદ કરવાનો પણ હક છે.

કલમ ૪૯૦ ખોરાકી પોપાકીના હુકમની નકલ જોની તરફેણમાં હુકમ થયો દશે તેને મફત મળશે.

પરચુરણ કાયદાઓ.

ધીરધારનો ધંધો કરનારને માટે

ખ્રિસ્તી માણસો ધીરધારનો (વ્યાજ આવાનો) ધંધો કરે ને સાફ નથી.

અંત

રૂ. ૧૦-૦-૦ સુધી ધીરવા માટે	૦-૨-૦	તો રેટમ્પનો કાગળ જોઈએ
રૂ. ૧૦થી રૂ. ૫૦ સુધી	૦-૪-૦	„ „
રૂ. ૫૦થી રૂ. ૧૦૦ સુધી	૦-૮-૦	„ „
રૂ. ૧૦૦થી રૂ. ૨૦૦ સુધી	૧-૦-૦	„ „
રૂ. ૨૦૦થી રૂ. ૩૦૦ સુધી	૧-૮-૦	„ „
રૂ. ૩૦૦થી રૂ. ૪૦૦ સુધી	૨-૦-૦	„ „
રૂ. ૪૦૦થી રૂ. ૫૦૦ સુધી	૨-૮-૦	„ „
રૂ. ૫૦૦થી રૂ. ૬૦૦ સુધી	૩-૦-૦	„ „
રૂ. ૬૦૦થી રૂ. ૭૦૦ સુધી	૩-૮-૦	„ „
રૂ. ૭૦૦થી રૂ. ૮૦૦ સુધી	૪-૦-૦	„ „
રૂ. ૮૦૦થી રૂ. ૯૦૦ સુધી	૪-૮-૦	„ „
રૂ. ૯૦૦થી રૂ. ૧૦૦૦ સુધી	૫-૦-૦	„ „

ભાડા ચીઠીઓ માટે પણ ઉપર મુજબ રેટમ્પ જોઈએ.

કરારનો દસ્તાવેજ માટે રૂ. ૧-૦-૦ તો રેટમ્પ જોઈએ.

ખાનગી રીતે (કોર્ટ અદાર)ની

દારગતી કરવા માટે રૂ. ૧-૦-૦ તો રેટમ્પ જોઈએ.

જગડેલા સ્ટેમ્પના પૈસા સરકાર ધારો કાપી લઈને પાછા મળે છે માટે જો સ્ટેમ્પનો કાગળ ખરીદ કર્યો હોય ને તેમાં લખાણ ના થઈ શકે અગર તો લખાણ રદ જાય તો તે સ્ટેમ્પનો કાગળ ખરીદ કર્યાની તારીખથી એક માસમાં હજુ મામલતદાર સાહેબના કોર્ટમાં અરજી સાથે રજુ કરેથી પૈસા પાછા મળે છે, આ અરજી સ્ટેમ્પ ખરીદ કર્યાની તારીખથી એક માસમાં કરવી.

માગો લાગે દેવા તેવું ખાતું પડાવ્યું હોય તો તેને પ્રોમેસરીનોટ કહે છે અને આવી પ્રોમેસરીનોટથી રૂ. ૧-૦-૦ ધીરો હોય તો પણ તેના ઉપર ૦-૧-૦ ની રેવન્યુ ટીકાટ જોઈએ રૂ. ૨૫૦) સુધી ૦-૧-૦ ની ટીકાટ અને રૂ. ૨૫૦) થી રૂ. ૫૦૦) સુધી ૦-૨-૦ ની ટીકાટ અને રૂ. ૫૦૦) થી રૂ. ૧૦૦૦) સુધી ૦-૪-૦ ટીકાટ ચોડવી.

કોર્ટફીઝ એક્ટ

સને ૧૮૭૦નો ૭મો

દીવાની કોર્ટમાં દાવા કરવા માટેની કોર્ટ ફી

દાવા અરજી ઉપર
સ્ટેમ્પ

રૂ. ૧થી રૂ. ૫-૦-૦ સુધીનો દાવો કરવા માટે	૦-૬-૦
રૂ. ૫થી ૧૦	૦-૧૨-૦
રૂ. ૧૦થી ૧૫	૧-૨-૦
રૂ. ૧૫થી ૨૦	૧-૮-૦
રૂ. ૨૦થી ૨૫	૧-૧૪-૦
રૂ. ૨૫થી ૩૦	૨-૪-૦
રૂ. ૩૦થી ૩૫	૨-૧૦-૦
રૂ. ૩૫થી ૪૦	૩-૦-૦
રૂ. ૪૦થી ૪૫	૩-૬-૦
રૂ. ૪૫થી ૫૦	૩-૧૨-૦

આ મુજબ દર રૂ. ૫-૦-૦ એ ૦-૬-૦ વધારે

રૂ. ૧૦૦થી ૧૧૦	૮-૪-૦
રૂ. ૧૧૦થી ૧૨૦	૯-૦-૦
રૂ. ૧૨૦થી ૧૩૦	૯-૧૨-૦

આ મુજબ દર રૂ. ૧૦-૦-૦ એ ૦-૧૨-૦ વધારે.

રૂ. ૧૦૦૦થી ૧૧૦૦	”	”	”	૮૦-૦-૦
રૂ. ૧૧૦૦થી ૧૨૦૦	”	”	”	૮૫-૦-૦
રૂ. ૧૨૦૦થી ૧૩૦૦	”	”	”	૯૦-૦-૦

આ મુજબ દર રૂ. ૧૦૦ એ રૂ. ૫-૦-૦ વધારે

હુકમનામું થયા પછી તેની અનુવણી કરવા માટે દરખાસ કરવી પડે છે તેની ફી નીચે મુજબ છે.

રૂ. ૫૦) નો અંદરનું હુકમનામું હોય તો હુકમનામાની નકલ ઉપર ૦-૮-૦ નો સ્ટેમ્પ ચોડવો ને દરખાસ ઉપર ૦-૨-૦ નો સ્ટેમ્પ ચોડવો ને દરખાસના કામમાં આપવાની દરેક અરજી ઉપર પણ ૦-૨-૦ નો સ્ટેમ્પ ચોડવાનો.

રૂ. ૫૦) ઉપરનું હુકમનામું હોય તો હુકમનામાની નકલ ઉપર રૂ. ૧-૦-૦ નો સ્ટેમ્પ ચોડવો ને દરખાસ ઉપર ૦-૮-૦ નો સ્ટેમ્પ ચોડવો ને દરખાસના કામમાં આપવાની દરેક અરજી ઉપર પણ ૦-૮-૦નો સ્ટેમ્પ ચોડવો.

દરેક નકલ લેવાની અરજી ઉપર ૦-૨-૦ નો સ્ટેમ્પ જોઈએ માજીસ્ટ્રેટ સાહેબની કોર્ટમાં અરજી ને ફરીઆદ કરવા માટે ફરીઆદ ઉપર તથા દરેક અરજી ઉપર ૦-૮-૦ નો સ્ટેમ્પ જોઈએ.

પ્રોસેસ કાઢવા દાવા અને દરખાસ માટે નીચે મુજબ

પ્રોસેસ ફી ભરવાની છે.

રૂ. ૨૫ થી વધારેના હોય તેવા દાવા ને દરખાસ માટે

રૂ. ૨૫ થી રૂ. ૫૦ રૂ. ૫૦ થી રૂ. ૨૫૦ રૂ. ૨૫૦ થી ૫૦૦ રૂ. ૫૦૦ થી ૧૦૦૦

સમન નોટીસ } રૂ. ૦-૪-૦ રૂ. ૦-૬-૦ રૂ. ૦-૧૨-૦ રૂ. ૧-૦-૦ રૂ. ૧-૮-૦

કેદવોરન્ટ દરેક } રૂ. ૦-૮-૦ રૂ. ૦-૧૨-૦ રૂ. ૧-૮-૦ રૂ. ૨-૦-૦ રૂ. ૩-૦-૦

પ્રતિવાદી દીઠ } રૂ. ૦-૮-૦ રૂ. ૦-૧૨-૦ રૂ. ૧-૮-૦ રૂ. ૨-૦-૦ રૂ. ૩-૦-૦

જમતી વોરન્ટ રૂ. ૦-૮-૦ રૂ. ૦-૧૨-૦ રૂ. ૧-૮-૦ રૂ. ૨-૦-૦ રૂ. ૩-૦-૦

ગ્રાહરનામાં રૂ. ૦-૮-૦ રૂ. ૦-૧૨-૦ રૂ. ૧-૮-૦ રૂ. ૨-૦-૦ રૂ. ૩-૦-૦

પ્રોસેસના અંગેને ફરી ચલાવવાનું હોય તો અડધી ફી.

ફાજદારી કેસમાં

સમન કેસમાં દરેક તહોમતદાર દીઠ તથા દરેક સાક્ષી દીઠ ૦-૪-૦

વોરંટ માટે દરેક તહોમતદાર દીઠ... .. ૧-૦-૦

વોરંટ કેસમાં દરેક સાક્ષી દીઠ... .. ૦-૮-૦

દીવાની દાવામાં પ્રતિવાદીઓ અગર સાક્ષીઓ એકજ ગામના હોય તો પહેલા નંબરના પ્રતિવાદી અગર સાક્ષીની પુરી ફી ને આકીના બધાની અડધી ફી. દાખલા તરીકે એક દાવામાં ૪ પ્રતિવાદી છે તેમાંના ૩ અમ-દાવાદના અને ૧ આરેજનો છે. ને ૩. ૨૫ નો દાવો છે તો અમદાવા-દના ૩ પ્રતિવાદીઓમાંથી પહેલાના ૦-૪-૦ ને બીજા દરેકના ૦-૨-૦ મુજબ. આરેજનો એક છે તેના ૦-૪-૦ કારણુ તે જુદા ભાગનો છે.

મુદતનો કાયદો

સને ૧૯૦૮ નો ૯ મો.

કેટલી મુદતમાં દાવો કરવો જોઈએ.

કામે રાખનાર અને કામ કરનાર

માણસ વચ્ચે ક્ષેણું થાય ત્યારથી

છ માસ

ધરના નોકરે કારીગરે બ્યારે મહેનતાણું ક્ષેણું થાય તે તારીખથી

એક વરસમાં

લોટડવાળાએ વેચેલો પારાક અગર ખીણું વેચ્યાની તારીખથી

એક વરસમાં

લોટડમાં રહેવાના પૈસા ક્ષેણા થાય તે તારીખથી.....એક વરસમાં

ખાટી રીતે કેદ કર્યા આગતનું કંપનસેસન

કેવા કેદ પુરી થયાની તારીખથી

એક વરસમાં

લાયબલ આગત કંપન

સેસન કેવા બ્યારે લાયબલ

ગરેર થાય તે તારીખથી

એક વરસમાં

સ્થાવર મીલકતમાં પ્રવેશ

કરવા માટે કંપનસેસન કેવા

પ્રવેશ કર્યાની તારીખથી

ત્રણ વરસમાં

ખાટી રીતે લીધેલા મનાઈ લુકમ

આગત કંપનસેસન કેવા મનાઈ પુરો

થયાની તારીખથી

ત્રણ વરસમાં

જનાવર બાંડે લીધું હોય અગર

વાહન બાંડે લીધું હાય અગર

ઘરનો સામાન બાંડે

લીધો હોય તેનું બાકું ક્ષેવા

બાકુ ક્ષેણું થાય ત્યારથી

૩ વરસમાં

વેચેલા માલની કાંમત ક્ષેવા

૩ વરસમાં

ઉભો પાક અગર ઝાડ વેચ્યું

હોય તો તેની કાંમત ક્ષેવા

૩ વરસમાં

ખત-ખાતુ કે પ્રામેસરી નોટથી

ધીરેલા પૈસા ક્ષેવા

૩ વરસમાં

દાવામાં હુકમનામું થયું હોય તો તેને દર ત્રણ વરસની અંદર દરખાસ ભરીને અગવતા રહીએ તો હુકમનામું ૧૨ વરસ ચાલે છે. ને ના અગવડીએ તો હુકમનામું ત્રણ વરસ રદ બાય છે.

કોઈ છોકરો અગર છાંડી સગીર ઉમરનાં હોય એટલે ૧૮ વરસની અંદરના અને તેમના ગારડીઅન અને વોર્ડ એક્ટ (કાયદા) મુજબ કોઈ કોર્ટથી વાલી નીમાયો ના હોય તો તેમની ૧૮ વરસની ઉમર થયા પાદ પાતાને કંઈ દાવો કરવો હોય તો તેમને ૩ વરસની મુદત મળે છે. એટલે તેઓ ૨૧ વરસની ઉમરનાં થાય ત્યાં સુધી દાવો કરી શકે છે.

કોઈ છોકરા અગર છાંડીના ગારડીઅન અને વોર્ડ એક્ટ મુજબ કોઈ કોર્ટથી વાલી નીમાયા હોય તો તે ૨૧ વરસની ઉમરે કાયક ઉમરનાં ગણાય છે. એટલે તેમને દાવો કરવો હોય તો તેમને પણ ૩ વરસની મુદત મળે છે એટલે તેઓ ૨૪ વરસની ઉમરનાં થાય ત્યાંસુધી દાવો કરી શકે છે.

સગીર ઉમરનાં છોકરાંએ કરી આપેલું કપાણુ રદ આતક ગણાય છે ને દરતાવેજમા તેવાંઓની કરાવેલી સાખ પણ રદ આતક છે.

નવા કાયદા મુજબ સને ૧૯૩૭ ના જુન પછી દાખલ કરેલા દાવાના હુકમનામાથી જેને માસીક રૂ. ૧૦૦ પગાર મળે છે તેમને પગાર જાતી થઈ શકતી નથી પણ રૂ. ૧૦૦ ઉપરાંતનો પગાર જમી થઈ શકે છે. વળી જે માણસ ગરીબ ને મીલકત વીનાનો હોય તેને

દીવાની જેલમાં કેદ એસાડવામાં આવતો નથી. માટે જેઈ વિચારીને પૈસા ધીરવા.

૩. ૨૦ ઉપરાંતની રકમની પહોંચ આપતી વખતે એક આનાની રેવન્યુ ટીફ્ટ ચોડતી ને જે નહિ ચોડે તો પહોંચ આપનાર માણસ ગુન્હેગાર થશે.

નાની ઉમરનાં છોકરાંઓની જાત અને મીલકતના વાલી નીમવા બાબતનો કાયદો

સને ૧૮૯૦ નો ૮ મો

સગીરની જાત અને મીલકતના વાલી નીમવા માટે સગીરનો કોઈ સગો અગર સગીરનો કોઈ મીત્ર અરજી કરી શકે છે. જુઓ કલમ ૮

સગીર જે ગામ અગર શહેરમાં રહેતો હોય તે જીલ્લાની ડીરેક્ટર જજ સાહેબની કોર્ટમાં અરજી કરવી જોઈએ. જુઓ કલમ ૯

કલમ ૧૦ મુજબ અરજીમાં નીચેની ગામતો લખવી.

(એ) સગીરનું નામ, સગીરની જાત (છાડી કે છોકરો) ધર્મ જન્મ-તારીખ અને રહેવાનું ઠેકાણું.

(બી) જે સગીર છાડી હોય તો પરણેલી છે કે નહીં તે લખવું પરણેલી હોય તો તેણીના ધણીનું નામ અને ઉમર તથા ઠેકાણું લખવું.

(સી) જે સગીરની કોઈ મીલકત હોય તો આ સાથેના સીડ્યુક્ટ બ માં બતાવ્યા મુજબ લખવું ને મીલકત ના હોય તો મીલકત નથી તેવું લખવું.

(ડી) સગીરની જાત અગર સગીરની મીલકત જેના કબજામાં હોય તે માણસનું નામ અને ઠેકાણું લખવું.

(ઇ) સગીરનાં નજીકનાં સગાંઓનાં નામ અને તેમનાં ઠેકાણાં લખવાં.

(એક) જે કોઈ માણસને સગીરની જાત અગર મીલકત અગર બન્નેનો વાલી વીલ અગર બીજા દસ્તાવેજથી નીમ્યો હાય તો તે લખવું.

(જી) પ્રથમ કોઈ કોર્ટમાં સગીરની જાત અગર મીલકત અગર બન્નેના વાલી નીમવા અરજી થઈ હતી કે નહીં તે લખવું ને જે થઈ હોય તો તે અરજીનું શું થયું તે લખવું. ને ના થઈ હોય તો થઈ નહોતી તેવું લખવું.

(એચ) આ અરજી સગીરની જાતના વાલી નીમવા કરી છે કે મીલકતના વાલી નીમવા કરી છે કે અન્નેને માટે કરા છે તે લખવું.

(આય) જે માણસને વાલી નીમવા અરજી કરી હોય તે માણસની લાયકાત લખવી. તથા તે વાલી થવા ખુશી છે તે લખવું ને વાલી થનારનું હિત સગીરના હિત વિરુદ્ધ નથી તે લખવું.

(જે) કબજા આપતથી અને શા હકથી વાલી થવા માગે છે તે લખવું.

(કે) આ અરજી કરવાનું શું કારણ અન્યું તે લખવું (સગીરની મીલકત અગતી હોય સગીરની મરજી વિરુદ્ધ તેને અદાર લાઇ જતા હોય પરણાવી દેતા હોય અગર સગીરનું ભવિષ્યનું હિત અગતું હોય તેનું કોઇ કારણ હોય તે લખવું) તા. માહે સને (સહી)

અરજીની નીચે નીચે મુજબ ઇકરાર લખવો.

હું અરજદાર એ. બી આ ઇકરાર આજરોજ માં કડ મું કે ઉપરની બીના મારા જાણવા અને માનવા પ્રમાણે ખરી છે. તારીખ સદર

(સહી)

કલમ ૧૨ અરજીનો નીકાલ થયા પહેલાં સગીરના આપે અરજી કરી હોય તો આપને કબજે કોર્ટ અપાવી શકે છે ને સગીર છોડી દાય ને તેણીના ધણીએ અરજી કરી હોય તો તેના ધણીને અગર તેનાં માઆપને કોર્ટ કબજે આપી શકે છે.

સગીર પાંચ વરસનું થયા પછી આપનું વાલીપણું આજે છે માનો હક રહેતો નથી.

જાતના વાલી જેને નીમ્યા હોય તેણે સગીરનાં ભરણપોષણની તથા તેની તંદુરસ્તીની દરકાર કરવાની છે અને સગીરને ભણાવવાનું છે. કલમ ૨૪

જે કોઈ સગું સગીરની મીલકતના વાલી થવા ખુશી ના હોય અગર મીલકત અગાઉ તેમ હોય તો કોર્ટ નાજરને વાલી નીમે છે.

વાલી નીમવાની અરજ સાથે

(મીલત અને દેશ ના હોય

મીલકતનું

૧ મકાન એક સેન્સસ નં. આસરે કિંમત કર્મ જગ્યા આવેલું છે.

૨ ખેતર એક સરવે નં. એકર ગુંડા સરકાર ધારે કીતો

બરવાનો

૩ સોનાફાની જણસો આશરે કિંમત

તેમનું વર્ણન, તોલ

૪ રોકડ કેટલા

૫ ઉધરાણી જેની પાસે લેણું મુદત અંદર

હોય તેનું નામ કે કેમ

તથા કેકાણું તથા

લેણી રકમ

૬ વાસણકુસણ આસરે કિંમત કોના કમળમાં છે

તેનું નામ તથા કેકાણું

૭ ફરનીયર વર્ણન સાથે કીતો કીતો

૮ દેણું કેટલા રા. નું જેનું દેણું હોય તેનું દેવાનો પ્રકાર

• નામ તથા કેકાણું

રજી કરવાનું શીડયુલ “ અ ”

તો સીડયુલ રજી કરવું નહીં)

વર્ણન

જેના કબજામાં હોય તેનું ગીરો મુકેલું હોય તો કેટલું બાકું

તેનું નામ અને ડેકાણું. ગીરોદારનું નામ તથા આવે છે

ડેકાણું તથા કેટલા રા.

ગીરો મુક્યું છે.

કીતો

કીતો

કેટલી દાણુ આસરે

આવે છે કિંમત

જેના કબજામાં હોય

તેનું નામ તથા ડેકાણું

કીતો

કયારે મુદત પુરી

ખતથી, ખાતાથી કે

દસ્તાવેજની

થાય છે

ખીજી રીતે બેણું

તારીખ

તે લખવું

વાલી નીમવાની અરજ સાથે વાલી થનારનું ડેક્લેરેશન

શીડયુલ “બી”

હું એ. બી. આથી જાહેર કરું છું કે હું સગીરની જાત, મીલકત અગર અન્નેનો વાલી થવા ખુશી છું અને માફ હીત સગીરના હીત વીરુદ્ધ નથી.

તા. માહે સને

(સહી)

સાક્ષી

સાક્ષી

સમજુત

જો એકલી જાત માટે વાલી થવાનું હોય તો જાતના એટલુંજ લખવું. જો એકલી મીલકતના વાલી થવાનું હોય તો મીલકતના એટલું જ લખવું. અને જો જાત અને મીલકત અન્નેના વાલી થવાનું હોય તો અન્નેના વાલી થવા ખુશી છું તેવું લખવું.

ખેડુત લોકોને માટે ખાસ

આપણા દેશમાં દુષ્કાળના વખતમાં ખેડુતોને વરસાદ વીના ઘણું હેરાન થવું પડે છે માટે ખેડુતે પોતાની જમીનમાં કુવો ના બની શકે તો વેડવો પણ બનાવવો જોઈએ, કે જેથી થોડી પણ રાહત મળી શકે, ને તેનાથી પોતાનો તથા પોતાનાં ઘેરનો અચાવ થઈ શકે.

ખેડુતે યુરોપ અમેરીકાને આરટ્રેલીઆના ખેડુતોની માફક મુરઘાં ને બકરાં અવશ્ય રાખવાં જોઈએ. કારણ કે આવાં જનાવર દુષ્કાળના વખતમાં ઘણાં ઉપયોગી થઈ શકે છે ને જો તેઓની યરાયર માવજત ને સંભાળ રાખવામાં આવે તો આવાં જનાવરોથી ખેડુતનું યુજરાન ચાલી શકે છે, આપણા ખેડુતો કહે છે કે આવાં જનાવરો પાકને નુકશાન કરે છે. પરંતુ જો તેમને સંભાળપૂર્વક રાખવામાં આવે તો તેઓ નુકશાન કરી શકતાં નથી. મુરઘાંને ઘણી જાતના રોગ લાગુ પડે છે માટે તેઓને કેવી રીતે રાખવાં ને સંભાળવાં તે શીખાડવા માટે નામદાર સરકારે પુના આણંદ વીગેરે જગ્યાઓએ પોલ્ટ્રીફાર્મ કલ્ડયાં છે અને ખેડુતોને મફત શિખવાડે છે.

ઢોર, બેંસ, આ જનાવર માત્ર આપણા હિંદુસ્તાન દેશમાંજ છે. અને જો સિચાર કરી જોશો તો બેંસની પાછળ જેટલું ખર્ચ અને મહેનત કરવામાં આવે છે તેના પ્રમાણમાં તેમાંથી જોઈએ તેટલો ફાયદો મળતો નથી. માટે આ જનાવર ખેડુતને જોઈએ તેટલું ઉપયોગી નથી,

ગાય આ જનાવર ધણું ઉપયોગી છે અને બેંસને બદલે જો ખેડુત ગાય રાખે તો તેને ઘણો ફાયદો થાય છે. જો ગાયને વાછડો આવે તો ખેડુતને તે ખેતીના કામમાં ઉપયોગી થઈ પડે છે ને જો વેચી દે તો તેની સારી કીંમત ખેડુતને મળે છે. વળી વૈદક રીતે બેંસના દુધ કરતાં ગાયનું દુધ વધારે તાકાદવાળું અને ફાયદાકારક છે. વળી ગાયનું સુતર પણ દવાના કામમાં આવે છે, ને બેંસના જેટલી ગાયની ચાકરી કરવી પડતી નથી. આ રીતે ગાય ધણી રીતે મનુષ્ય જાતને ઉપયોગી હોવાથી હિંદુ શ્રોકો તેનું ગાય માતા તરીકે રક્ષણ કરે છે.

જમીન આપણા દેશ ગુજરાતની જમીન ઘણી ફળદ્રુપ છે ને જો તેમાં ખેડ અને ખાતર કરવામાં આવે ને તેમાંથી નકામાં ઝાડવાં વીગેરે કહાડી નાંખી જમીન સાફ રાખવામાં આવે તો તેમાં ઘણો સારો પાક થાય છે.

જમીનના બે પ્રકાર છે. જુના આકારની આવી જુના આકારની જમીન ખેડુત વેચી શકે છે ને ગીરો મુકી શકે છે ને તેમાં ઝાડ ઉગે છે તે ખેડુતની માલકીનાં થાય છે આ રીતે જુના આકારની જમીન ખેડુત સરકારી ધારે (વીધેાટી) બરે ત્યાં સુધી તેના સ્વતંત્ર માલકીપણાની છે. ખેડુત તેને પોતે ખેડી શકે છે તેમજ ખીજને દાણે અગર અડધ ભાગે ખેડવા આપી શકે છે.

નવા આકારની જમીન આવી જમીન સરકારની સંપૂર્ણ માલકીની છે. આવી જમીન કલેક્ટર સાહેબની પરવાનગી વગર ખીજ માણસને દાણે અગર અડધ ભાગે ખેડવા આપી શકાતી નથી. તેમજ ગીરો કે વેચાણ કરી શકાતી નથી ને જો કંઈ ઝાડ ઉછેરવામાં આવે તો તે ઝાડ પણ ખેડુતની માલકીનાં થતાં નથી.

દરેક ખેડુતે પોતાની જમીનમાંથી થોડી જમીન ખાતર રાખી તેમાં ફળ, ઝાડ, જેવાં કે આંગા, ભોર, દોદમ, જંમફળી, નારંગી, લીંબી, અને કેળનાં ઝાડ ઉછેરવાં જોઈએ કે જેથી વરસાદની તંગીને લીધે પાક નીષ્ફળ ગય તો આવાં ફળઝાડથી ખેડુતનું યુજરાન ચાલે;

વળી નવરાસની વખતે વખત નકામો ના જાય માટે દરેક ખેડુતે કપાસ લોઢવા પોતાના ધરમાં નાના ચરખા ને રેંટીઆ રાખવા આવાં સાધનો ખેડુત લોકોને કમાણીમાં ઘણાં ઉપયોગી છે.

દરેક ખેડુતે વધારે નહીં તો થોડું વાંચતાં લખતાં શીખવુંજ જોઈએ અને તેમની આયડીઓએ લીખવા ઉપરાંત મોળાં, ટોપી, ઝભવાં વીગેરે મુંથણુ કામ શીખવું જોઈએ.

કોઈ ખેડુતની જમીનમાં કોઈ માણસ ઠોર ઘાલીને અગર ખીજ રીતે તેના પાકને નુકશાન કરે તો ખેડુતે તે આપત ગામના પોલીસ પટેલ (મુખી) ને જાહેર કરવી અને મુખી પાસે નુકશાનનું પંચાયતનામું કરાવીને શેવું અને ફોજદારી કાયદાની કલમ ૪૨૭ મુજબ માછરૂંટ સાડેબની કોર્ટમાં ખીઆડની ફરીઆદ કરવી અને ફરીઆદ અરજી સાથે મુખીએ કરી આપેલું પંચાયતનામું રજુ કરવું.

ખેડુત અભણ હોય તો તેને પારાવાર નુકશાન થાય છે. ને પોતાની સખત મહેનતનું ફળ તે પોતે પામી શકતો નથી તે નીચેની બીનાથી સમજી શકાશે.

અમથાભાઈના ખેતરમાં વરસ સાઈ હોવાથી ૧૨૫ સવા સો મણુ ઘઉં પાક્યા તેથી અમથાભાઈ બહુ ખુશ થઈ ગયા. ને પોતાનું પાછલું દેવું વાળી દહ દેવામાંથી છુટા થવા વીચાર કર્યો.

અમથાભાઈએ ગામના વાણીઆને બોલાવીને ૫૦ મણુ ઘઉં જોખાવીને ગાડું બચું અને રીવાજ મુજબ વાણીઆને તેની તોલામણુની મહેનત બદલ એક મણુ ઘઉં આપ્યા. ને સવારમાં ગાડું જોડીને શહેરમાં ઘઉં વેચવા તથા વાણીયાનું દેવું વાળવા ચાલ્યા.

ગાડું શહેરમાં એક દુકાન પાસે આવી પહોંચ્યું તે જોઈને દુકાનમાંથી એક ગુમાસ્તાએ આવી ઘઉં જોઈ તે શેરને બતાવ્યા અને તે વખતે ઘઉંનો ભાવ મણુ રૂ. ૧૮ હતા તે છતાં શેઠના ગુમાસ્તાએ અમથાભાઈને આડુંઅવળું સમજાવી મણુનો રૂ. ૧૫ ભાવ ઠરાવી ઘઉં તોળવા માંડ્યા. ગુમાસ્તા જોખતી વખતે બોલતો જતો હતો કે લાભાજી, ફુરીઓજી, તીરીઓજી અને આ તોલ શેઠ દુકાનમાં બેઠો બેઠો ગણ્યો હતો તેથી જ્યારે પાંચ મણુ ઘઉં થવા ત્યારે શેઠ બોલ્યા “અલ્યા ફેરવી તોલ બીચારા ગરીબને નુકશાન થશે.” આથી ગુમાસ્તાએ તાજવું ફેરવ્યું ને ફરીથી બોલવા લાગ્યો. લાભાજી, ફુરીઓજી, તીરીઓજી આ મુજબ નવા નામથી.

મણીને ઘઉં ૫૦ મણુને અદક્ષે ૪૫ મણુ ઘઉં ઉતાર્યા અને શેઠને કહેવા લાગ્યો કે શેઠ ૪૫ મણુ ઘઉં થયા. એટલે અમથાભાઈ બોલ્યા “ શેઠ અમારા ગામના વાણીઆએ તોલીને ૫૦ મણુ ઘઉંનું ગાડું બરાબરું હતું ને પાંચ મણુ ઘઉં ઓછા કેમ થાય. શેઠ બોલ્યા એતો ગામડાનો વાણીઆ એટલે ગણતાં તોણું ભુલેલો આમ કહી ભુલાભાઈના મનનું સમાધાન કર્યું.

પછી ઘઉંની કીમતનો હીસાગ કરતાં ૪૫ મણુ ઘઉંના રૂ. ૧૭=ના ભાવથી રૂ. ૫૦-૧૦-૦ થયા તેમાંથી રૂપીઆ એક આનો માઝનનો કાપતાં રૂ. ૪૭-૭-૬ ભુલાભાઈને આપ્યા. એટલે ભાવમાં મણુ ૦-૪-૦ મુજબ ગણતાં ૪૫ મણુ ઘઉંના રૂ. ૧૧-૪-૦ ની ખોટ આવી ને પાંચ મણુ ઘઉં મફત ગયા, ને રૂ. ૩-૨-૬ માઝનના ગયા. આ મુજબ એકંદરે ૫૦ મણુ ઘઉંના ખરા ભાવ ૧= મુજબ ગણતાં રૂ. ૬૮-૧૨-૦ થાય તેમાં ભુલાભાઈને રૂ. ૪૭-૭-૬ મળ્યા. એટલે રૂ. ૨૧-૪ ૬ ખોઈને ભુલાભાઈ ગાડા પાસે ગયા તો ગાડામાં બળદને માટે રાખેલા પુળા ને ભુલાભાઈના રોટલા માઝનની ગાયો ખાઈ મઈ હતી. એટલે ભુલાભાઈને પોતાને તથા તેમના બળદોને ઉપવાસ કરવો પડ્યો.

ત્યાંથી ભુલાભાઈ પૈસા લઈને દેવું ચુકવવા ગયા. તે શેઠને ત્યાંથી રોકડા રૂ. ૧૭ માત્ર લીધા હતા. ને બાકીનાં કપડાં અને બીઆઈ લીધું હતું તેનો હીસાગ કરીને શેઠે તેમની પાસેથી રૂ. ૫૭ રોકડાનું ખાતું પડાવી લીધું હતું. ભુલાભાઈને જોઈ શેઠ બોલ્યા આવો ભુલાભાઈ, ઘણા દીવસે આવ્યા, સૌ ક્ષેમકુશળ તો છોને. આમ પુછી ભુલાભાઈને બીડીને દીવાસળી આપી. ને ગુમાસ્તાને કહ્યું, ભુલાભાઈનું ખાતું કહાડી હીસાગ મણી કહાડ. એટલે ગુમાસ્તાએ હીસાગ મણીને કહ્યું, શેઠ, અધીકમાસ ગણતાં એ દોકડા ક્ષેમે વ્યાજના રૂ. ૩૭ થયા ને છુટના રૂ. ૨૭ ઉમેરતાં રૂ. ૧૦૭ થયા તેમાં ભુલાભાઈએ થોડે થોડે આપેલા રૂ. ૧૭ બાદ કરતાં ભુલાભાઈ પાસે આપણા રૂ. ૯૭ નીકળે છે.

શેઠે ભુલાભાઈ પાસેથી પૈસા માગ્યા તો ભુલાભાઈએ પછેડીએ બાંધેલા રૂપીઆ હતા. માટે શેઠને કહ્યું, હ્યા શેઠ આ પછેડીમાં રૂપીઆ બાંધેલા છે, તેમાંથી રૂ. ૪૭ ગણી લ્યો. ભુલાભાઈને ગણતાં પણ આવડતું નહોતું, માટે શેઠે પછેડી છોડીને રૂ. ૪૫ લીધા ને બાકીના રૂ. ૨-૭-૬ ભુલાભાઈને આપ્યા અને રૂ. ૪૫ ને અદક્ષે રૂ. ૪૭ ભુલાભાઈના ખાતે

પોતાના ચોપડામાં જમા કર્યા. ને ભુઝાભાઈ પાસે રૂ. ૫૦૭ તું નવું ખાતું પડાવી લીધું, આ રીતે અભણ ખેડુત ખરા બપોરે ભરખખરામાં હુંડાઓ ને તે તથા તેના બળદો ભુખ્યાને તરસ્યા ઘેર ગયા.

આ ઉપરથી સમજવું જોઈએ કે ખેડુતે થોડું ઘણું પણ ભણવું જોઈએ કે તે પોતે કામી વાંચી જાણે અને પોતાનો હીસાગ રાખી શકે.

જે ખેડુત આઠ દશ વરસથી એકજ જમીન ખેડતો હશે તો તે જમીનનો જથ્થો ખેડુત ગણાશે. એટલે માલીક તેની પાસેથી કંબજ લઈ શકશે નહીં. તેવીજ રીતે કોઈ માણસ અમુક મકાનમાં ૧૨ વરસ ઉપરાંતથી રહેતો હશે ને ભાડાચીડી કરી આપી નહીં હોય તો માલીક તે મકાન તેની પાસેથી લઈ શકશે નહીં. માટે મકાનની ભાડાચીડી કરાવી લેવી ને દર એ ત્રણ વરસે ખેડુત બદલી નાખવો.

શહેરની અંદર સ્થાયર મીલકત ગીરો અગર વેચાણુ રાખતાં પહેલાં માલીક પાસે સીટી સરવૈ ઓફીસમાંથી એક્સટ્રેક ઓફ પ્રોપર્ટી રજીસ્ટરની નકલ મંગાવીને તપાસ કરવી કે મીલકત ઉપર બીજા કોઇનો બોખો છે કે નહીં. વળી સનદ ને જુના દસ્તાવેજ મંગાવીને જોવા.

ખ્રીસ્તી, પારસી ને મુસલમાનની મીલકતમાં ઘણા જાણના લોક હીરસા હોય છે માટે મીલકત ગીરો કે વેચાણુ રાખતા પહેલાં તપાસ કરવી ને જાહેર જાણમાં નોટીસ જાપાવવી કે કોઇનો લોક હીસો હોય તો તે પંદર દિવસમાં જાહેર કરે.

હીંદુ વિધવા પાસેથી સ્થાયર મીલકત ગીરો કે વેચાણુ રાખવી નહીં તેમાં જોખમ છે.

આપણું કોઈસણુ મરી ગયું હોય ને આપણે તેના કાયદેસર વારસ હોઈએ ને આપણે તેનું કોણું જેવું કે તેની ઉધરાણી=તેણે ખેંકમાં મુકેલા કપીઆ અગર તેના વીમાના કપીઆ ક્ષેવા હોય તો પ્રથમ દીવાની કોર્ટમાં અરજ કરીને વારસા સરદીફીકેટ લેવું. અગર ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટમાં અરજ કરીને લેટર્સ ઓફ એડમીનીસ્ટ્રેશન લેવું. અગર મરનારે વીલ કર્યું હોય તો વીલના આધારે પ્રોબેટ લેવું જોઈએ.

આવું યાને પ્રોત્તેસરી નાટનો નમુનો :

રહેનાર

નાનું આવું સંવત

ના

સુદ તા.

માઠે

વદ

સંન ૧૬

ના રોજનું.

૭

ડા. _____ અઠે રૂપીઆ

રોકડા મુંબઈ-

ગરા આજરોજ તમે

ની પાસેથી વ્યાજ લીધા છે તે તમે

ધણી

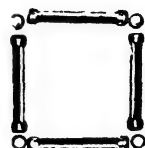
જ્યારે અને જ્યાં માગો ત્યાં અમે

આપીએ

તે સહી. આ રૂપીઆનું વ્યાજ દર

મહીને દર રૂપીએ દોકડા

કર્યા છે.

આ ટાકાટ ઉપર રૂપીઆ, લેનારની સહી કરાવવી ને જો અભણ હોય તે જાણા હાથના અંગુઠાનું નીશાન કરાવવું.

લેણા બાબત આપવાની નોટીસનો નમુનો.

અમેાં નીચે સહી કરનાર

રહેનાર _____ તે આથી _____

રહેનાર _____ ને આ નોટીસ આપું છું કે:--

તમારે પૈસાની જરૂર હોવાથી અમારી પાસેથી રૂ. _____ અંકે

રૂપીઆ _____ વ્યાજને તે આજતની

પ્રેમીસકીનોટ તા. માર્ચ સને ૧૯ ના રોજ તમેએ
દસ્તાવેજ

લખી આપી છે

લખી આપ્યો છે

આ રૂપીઆ તથા તેનું વ્યાજ તમારી પાસે

ખચી વખત માગ્યા છતાં જોટા વાયદા કરીને આપતા નથી માટે તમને
આ છેવટની નોટીસ આપું છું કે—આ નોટીસ પહોંચ્યાની તારીખથી

દીવસમાં તમારે મારા રૂપીઆ તથા વ્યાજ મને આપી મારી રીત-
સરની પહોંચ્યે લેવી ને જો તે મુજબ નહીં આપેો તો તમારી સામે
કાયદેસર પગલાં બરવામાં આવશે. ને તેથી થતા તમામ અર્ચના તમે
જવાબદાર થશો તે નક્કી જાણવું.

૬ આ નોટીસ તમારી કસ્ટથી આપવી પડી છે માટે તેના અર્ચના

રૂ. _____ તમારે શીર છે તે જાણવું.

તા. માર્ચ સને _____

જિન્ડા

માર્ચ

૧૯૧૭.

મકાનની બાડાચીઠીનો નમુનો

માસીક બાડા ચીઠી રૂ. _____ ની સંવત ના સુદ તા: માઢે
વારસીક વડ

સને ૧૯ ના રોજ ડખાવી હેનાર

રહેનાર _____ જત લખી આપનાર

રહેનાર _____ તે આ બાડા ચીઠી લખી આપુ છું કે—

તમારા સ્વતંત્ર માલકીને કબજા ભોગવટાનું મકાન મ્યુનીસીપાલ સે.
મેરો

નં. નું જે મહેલ્લે _____ માં આવેલું છે તે માસીક રૂ. _____

અંકે રૂપીઆ _____ બાડું નક્કી કરીને બાડે રાખ્યું છે. આ બાડું
દર મહીને અને મહીને ચઢે ચઢ્યું આપું ને ના આપું તો વગર નોટીસે
તમે ખાલી કરાવવા મુખત્યાર છે, જે બાડું આપું તે આ બાડા ચીઠી
પાછળ જમે કરાવીને અગર તો તમારી જુદી પહોંચ લઈને આપું તે
સીવાય આપ્યા અપાવ્યાની તકરાર કંઈ તો તે રદ બાતલ છે. આ મકા-
નમાં તમે રહેવા દો ત્યાં સુધી રહું ને ખાલી કરવાનું કહો ત્યારે ખીન
તકરારે ખાલી કરી આપું. આ મકાનનો મ્યુનીસીપાલ ટેક્સ તમે માલીક
અમે બાડત

ને શાર છે. ઘર અમે બાડતે ચરાવવાનું છે અને નેવાં તમે માલીકે પુરાં
કરવાનાં છે. આ મકાનમાં સળગી ઉડે તેવી કંઈ ચીજ ભરૂં નહીં તેમજ
તમારી હેખી પરવાનગી સીવાય કંઈ રીપેર કામ કરાવું નહીં તેમ ખીજને
બાડે આપું નહીં. ને જે બાડું ચડાવી તાળું મારી નાશી જઉં તો પંચ
રૂપ રૂપ તાળું તોડાવી તમે મકાનનો કબજો હેવા મુખત્યાર છે. આ બાડા
ચીઠી મેં મારી રાજખુશીથી ને અછલ્લ હુશીઆરીથી લખી આપી છે તે

ખરી છે. લી.

રહેનાર _____

અત્રે _____

મનું અત્રે _____

સાખ

બેતરના ગણોત્પટાનો

નમુનો.

(નવા આકારની જમીન હોય તો સરકારની પરવાનગી વિના જાડે અગર અડધ ભાગે બીજાને અપાય નહીં.)

એક સાક્ષી ગણોત્પટો

સં. _____ ના _____ વદ તા. માટે _____ સને ૧૬
સુદ

ના રોજ લખાવી ક્ષેત્રનાર _____ રહેનાર

ના ભોગ લખી આપનાર _____ રહેનાર

ના તે આ એક સાક્ષી ગણોત્પટો લખી આપુ છું કે-

તમારું સ્વતંત્ર કબજા ભોગવટાનું બેતર એક મોજે ગામ
તાલુકા _____ જિલ્લા _____ મધ્યેનું સરવૈ નં. _____ નું નામે

તમારી પાસેથી ચાલુ સાલ માટે રૂ. _____ દાણના

(ભાગે આપવું હોય તો ભાગની શરત લખવી) નક્કી કરી

દાણે રાખ્યું છે. તે દાણ સરકારના એ હપ્તે થઈને પુરેપુરી આપવા

અંધાઉ છું ને સાલ પુરી થયે બીન તકરારે બેતર તમારે સ્વાધીન કડે.

ને દાણ આપું તે આ ગણોત્પટો પાછળ જમા કરવી ને અગર તમારી

બુદ્ધિ પહોંચ લઈને આપું. તે સીવાય આપ્યા અપાવ્યાની તકરાર કડે તો

તે રદ ખાતલ છે. આ બેતર તમે ખેડવા દો ત્યાં સુધી ખેડું ને ના કહો

ત્યારે ખાતી કરીને તમને સોંપું ને ખેડ ખાતર ઉપર કંઈ દક કડે નહીં

ને કડે તો તે ચાલે નહીં. આ બેતરમાંનાં ઝાડખીડ શેદાપાળી અરાબર

સાચવું અને ઝાડનાં પાંદડાં અગર ગળ તમારી ક્ષેત્રી પરવાનગી વિના

પાડું નહીં. તેમજ બીજાને ખેડવા આપું નહીં. (બેતરમાં ફળાઉ ઝાડ

હોય તો તેની જે સરત હોય તે લખવી) આ બેતરનો સરકાર ધારો તમે

માલીકને શીર છે. આ ગણોત્પટો મેં મારી રાજબુશીથી ને અકકલ

કુંશીયારીથી લખી આપ્યો છે તે ખરો છે.

હી. _____ રહેનાર

અત્ર _____ મતું અત્ર _____ સાખ

આ જગ્યાએ લખી આપનારની સહી એ સાક્ષીઓની સાખ કરાવવી.
અગર ડાબા હાથના અંગુઠાનું નીશાન
કરાવવું.

નમુનો

કુલ મુખત્યારનામું રૂ. ૧૦૭ ના સ્ટેમ્પ પેપર ઉપર લખવું અને
૦-૪-૦ આનાની કોર્ટ શી ટીકીટ ચોડીને નાજરની સહી લેવી

કુલ મુખત્યારનામું

સંવત ૧૯૯૮ ના મહા સુદ ૬ ને સોમવાર તા. માટે
સને ના રોજ હું એ. આ. જાતે ઉમર આસરે વરસ
રહેનાર ના તે આથી તમે સી. ડી. જાતે ઉમર
વરસ રહેનાર નાને આ કુલ મુખત્યારનામું લખી
આપું છું કે—

અમારે અહારગામ જવાનું હોવાથી અમારા તરફથી અમારી
અમે અશક્ત હોવાથી

મીલકતનો વહીવટ કરવા તથા અમારું જ્યાં જ્યાં ક્ષેત્રું પ્રોમીસરી નોટથી
ખાતાથી, ખતથી તથા ચીડીઓ વગેરેથી હોય તે વસુલ કરવા તથા અમારા
તરફથી દસ્તાવેજો, પ્રોમીસરી નોટો, ખાતાં, ખત લખાવી લેવા તથા ક્ષેત્રું
વસુલ થાય તેની પહોંચો આપવા તથા ક્ષેત્રું માંડી વાળવા તથા બાગ-
ચીડીઓ અને ગણોતપટા લખાવી લેવા વીગેરેની કુલ સત્તા હું તમને
આપું છું.

જો કોઈ માણસ માંડું ક્ષેત્રું ના આપે તો તેના ઉપર દાવા કરવા,
દરખાસ કરવા, અપીલ કરવા, જવાબ આપવા, સમાધાન કરવા તથા
માંડી વાળવાની પણ સત્તા હું તમને આપું છું.

અમેને તમારા ઉપર પાકો ભરોસો અને વિશ્વાસ હોવાથી આ
કુલ મુખત્યારનામું અમેએ અમારી રાજીખુશીથી અને અકકલ હુંશીઆરીથી
લખી આપ્યું છે. તે મને કબુલ મંજુર છે.

અત્ર મતુ અત્ર સાખ
(૧)
(૨)

ટીપ

એકજ કેસ કે એકજ બાબત માટે મુખત્યારનામું આપવું હોય તો
રૂ. ૨૭ બ રૂપીઆનો સ્ટેમ્પ પેપર વાપરવો.

ખ્રીસ્તી માણસ=જે પુરૂષ, સ્ત્રી, છોકરો, અને છોડીનું આત્મીરમા થયું હોય અને તે ખ્રીસ્તી ધર્મ માનતું હોય તેજ ખ્રીસ્તી માણસ ગણાય છે. આત્મીરમા પામ્યા વગરના માણસને સરકાર ખ્રીસ્તી ગણતી નથી અને તેથીજ આત્મીરમા પામ્યા વગરના માણસના મુડદાને સરકાર સરકારી કમરસ્થાનમાં દાટવા દેતી નથી.

મુદ્રક:—રણછોડભાઈ વાવજીભાઈ પટેલ
મુદ્રકસ્થાન:—શ્રી નારાયણ પ્રિ. પ્રેસ,
સંસારસુધારા હોલ પાસે, મ્યુ. સે. નં. ૨૨૪૯/૧ ભદ્ર-અમદાવાદ.

